

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Ügyszám: **IV/ 0 0 4 2 2 - 0 / 2024**

Készült: **2024 FEBR 19.**

Bíróság: **Pécsi Járásbíróság**

POSTÁN @ EGYÉB:

Példány: **1** Melléklet: **15** Kezelőiroda: *[Signature]*

Érk.: Példány: **2024 FEBR 08.** 1. mell. **18** db

Érk. módja: postán személyesen, faxon gyűjtőládából, kézbesítővel, e-mail-en **(P)**

Ügyirat száma: **3.G. 20831/2021**

2024. február 8.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG részére
 1015 Budapest, Donáti u. 35.

Benyújtva: ügyben eljáró elsőfokú bíróságon, ami a Pécsi Járásbíróság

Tisztelt Alkotmánybíróság!

IGNÁC UTCA 17. KFT. (székhely: [redacted])
 [redacted] ügyvezető önállóan), mint panaszos (Panaszos) F/1. számú meghatalmazással igazolt jogi képviselőnk dr. Potocsár Enikő ügyvéd ([redacted])

[redacted] útján - az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény („Abtv.”) 27. §. (1) bekezdése alapján - az Abtv. 30. § (1) bekezdésében írt határidőn belül - az alábbi
alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő:

Panaszos kéri a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a

- Kúria Pfv. VI.20.884/2023/2. számú végzése
- Pécsi Törvényszék 1.Gf.20.096/2023/7. számú ítélete
- Pécsi Járásbíróság 3.G.20.831/2021/29. számú ítélete Alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) és (4) bekezdése alapján semmisítse meg azokat.

Panaszos kéri annak megállapítását, hogy a panaszolt döntések az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésébe, illetve a 26. cikk (1) bekezdése, 28. cikkébe, és M) cikkébe ütköznek.

NYILATKOZATOK

Nyilatkozom, hogy Panaszos eljárási jogosultságát az alapozza meg, hogy a bírósági eljárásban félként (felperes) vett részt.
 Nyilatkozom, hogy adataink Alkotmánybíróság általi kezeléséhez teljes körűen hozzájárulunk. Személyes adataink nyilvánosságra hozatalához hozzájárulunk.

Panaszos a Kúria Pfv.VI.20.884/2023/2. számú végzését (F/2. számú mellékletként csatolom) 2023. december hó 11. napján ügyfélkapus kézbesítés útján vette át.

Nyilatkozom arról, hogy az Abtv. 30. §. (1) bekezdése szerinti határidő (az alkotmányjogi panasz benyújtására alapjául szolgáló bírói döntés közlésétől számított 60 nap) fentiek szerint megtartásra került. A panaszolt végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye. Nyilatkozom továbbá, hogy az ügyben sem perújítás, sem felülvizsgálati eljárás nincs folyamatban.

A Kúria végzésének alapjául szolgáló felülvizsgálati kérelmet F/3. számú mellékletként, a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet F/4. számú mellékletként, a másodfokon eljáró Pécsi Törvényszék 1.Gf.20.096/2023/7. számú ítéletét F/5. számú mellékletként, az elsőfokon eljáró Pécsi Járásbíróság 3.G.20.831/2021/29. számú ítéletét F/6. számú mellékletként csatolom.

Panaszos az eljárásban meghatalmazott jogi képviselőt vesz igénybe. A képviseleti jogosságát az F/1. számú mellékletben csatolt meghatalmazással igazoltuk.

Záradék:
 Az irat elektronikus alapú másolatban Pécs, 2024 FEBR 19. Oldal 1 / 38
PÉCSI JÁRÁSBÍRÓSÁG
 Jogi képviselő: *[Signature]*

Megsértett Alaptörvényi rendelkezések:

Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése:

„(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése:

„(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése:

„(1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélkezési tevékenységükben nem utasíthatóak.”

Alaptörvény 28. cikk:

„A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

Alaptörvény M) cikke:

„(1) Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik. (2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”

Indokolás

I. Sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése: „(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

Sérült az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése: „(1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélkezési tevékenységükben nem utasíthatóak.”

A Pp. a bíró kizárás kérdését – a jelen kérdés szempontjából relevánsan – a következőként szabályozza:

„12. § [A bíró kizárása]

A per elintézéséből kizárva, és abban, mint bíró nem vehet részt:

a) a fél, a féllel együtt jogosított vagy kötelezett személy, továbbá az, aki a per tárgyát egészen vagy részben a maga részére követeli, vagy akinek jogaira, illetve kötelezettségeire a per eredménye kihatással lehet,

b) az a) pont szerinti személy képviselője, támogatója vagy olyan volt képviselője, volt támogatója, aki az ügyben éjárt.”

és

„f) az, akitől az ügy tárgyilagosa megítélése egyéb okból nem várható.”

„14. § [A bíróság kizárása]

(1) A perben az a járásbíróság, törvényszék, illetve ítélőtábla sem járhat el,

a) amely a perben fél, a féllel együtt jogosított vagy kötelezett személy, továbbá az, amely a per tárgyát egészen vagy részben a maga részére követeli, vagy amelynek jogaira, illetve kötelezettségeire a per eredménye kihatással lehet, vagy

b) amelynek elnöke, illetve elnökhelyettese a 12. § a), b) vagy c) pontja értelmében ki van zárva.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott kizárási okok arra a jogi személyiséggel nem rendelkező bíróságra is vonatkoznak, amelynek bírái fölött a perben érintett bíróság elnöke gyakorolja az általános munkáltatói jogokat.”

„16. § [A kizárási kérelem elintézése igazgatási ügykörben]

(1) A bíróság hivatalból ügyel arra, hogy kizárt bíró vagy bíróság az eljárásban ne vegyen részt.

(2) Kizárási ok esetén a kizárást a bíróság elnöke hivatalból kezdeményezi.”

„18. § [A kizárás egyéb szabályai]

(4) A kizárás kérdésében a bíróság soron kívül határoz.”

A Bszi. vonatkozó rendelkezései szerint:

„8. § (1) Senki sem vonható el törvényes bírójától.”

„18. § (1) A járásbíróság első fokon jár el.

(2) A járásbíróságot az elnök vezeti. A törvénykezési hely belső működésének, valamint a járásbíróság és törvénykezési helye közötti feladatok megosztásának szabályait az érintett törvényszék szervezeti és működési szabályzata tartalmazza.

(3) A járásbíróság nem jogi személy, azonban az elnöke az állambiztartási gazdálkodási szabályok szerint kötelezettségeket vállalhat a törvényszék belső szabályzatában meghatározott módon.”

„21. § (1) A törvényszék – törvényben meghatározott ügyekben – első fokon jár el, és másodfokon elbírálja a járásbíróságok határozatai elleni fellebbezéseket.

(2) A törvényszéket az elnök vezeti.

(3) A törvényszék jogi személy.”

Az Alaptörvény XXVIII. cikke értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy: „[...] valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű időn belül bírálja el”. A bírói függetlenséget számos jogszabályi rendelkezés biztosítja, többek között az Alaptörvény és a Bszi., valamint a Bjt. szabályai az igazságszolgáltatás, és ezen belül az egyes bírák függetlenségét védve hatnak oda, hogy minden egyes ügyben külső és belső befolyástól

mentesen járhatnak el a bírák. Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése biztosítja, hogy a bíróság, a konkrét ügyben pedig a bíró a többi hatalmi ágtól függetlenül, külső befolyástól mentesen hozhassa meg döntését. A bírói függetlenségre vonatkozó szabályozás ezt kívánja elősegíteni. {Németh János - Kiss Daisy (szerk.): Nagykomentár a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez [online]. A Bszi. 8. §-a értelmében alapvető eljárásjogi garancia, hogy senki sem vonható el törvényes bírójától.

A bíró kizárására vonatkozó szabályozás a bíróság iránti bizalom megőrzését garantáló pártatlanság érvényesülését szolgálja.

A pártatlanság követelményének tényleges érvényesülését – ahogyan arra határozataiban az Alkotmánybíróság is következetesen utal – elsődlegesen az eljárási törvényekben megfogalmazott kizárási szabályok garantálják.

Panaszos az ügyében eljáró Pécsi Törvényszék képviselője volt a tárgyi per alatt is. Panaszos cég, és annak képviselője, személyesen felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadója 2021.01.25. napján megbízást, illetve 2021.01.25. napján meghatalmazást kapott a Pécsi Törvényszék közbeszerzési jogvitában való képviselőjére. 2021.01.22. napjától a Panaszos és annak vezetője folyamatosan ellátta a Pécsi Törvényszék képviselőjét a Közbeszerzési Döntőbizottság előtti D.7/2021. számú jogorvoslati eljárásban, egészen a D.7/15/2021. számú határozat meghozataláig (majd azt követően is a tárgyi peres jogi képviselő által, aki Panaszos általános alvállalkozója). A határozatot ráadásul a Közbeszerzési Döntőbizottság a hivatalos Közbeszerzési Értesítő lapjában is, és a honlapján is közzétette (www.kozbeszerzes.hu), valamennyi helyen a Pécsi Törvényszék képviselőjeként személyesen a Panaszos ügyvezetőt is megjelölve. A jogvitát a Pécsi Törvényszék a Közbeszerzési Döntőbizottságon elvesztette. Ezt követően került az ügy a Fővárosi Törvényszékre (103.K.702.638/2021), ahol ugyancsak a Pécsi Törvényszéknek kedvezőtlen döntés született. Ezt követően azonban a Kúria Kfv.II.37.420/2022 végzésével, a Fővárosi Törvényszék ítéletét megsemmisítve új eljárást írt elő. Az új eljárásban a Pécsi Törvényszék már maga által képviselve jár el, de a Panaszos beadványaira, érveire támaszkodva. Az ügy jelenleg ott tart, hogy a Fővárosi Törvényszék 103.K.704.362/2022/7. számú ítéletével a megismételt eljárásban a Közbeszerzési Döntőbizottság döntését nagy részében megsemmisítette és új eljárásra kötelezte. A képviselői viszonyban ugyanakkor elszámolási – megbízási díj – vita áll fenn a felek között.

A Pécsi Törvényszék – se a Pécsi Járásbíróság - nem látta problémásnak, hogy saját képviselője ügyében jár el.

Jellemzi a helyzetet, hogy a tárgyi per megindításával egyidejűleg, párhuzamosan a per alperesét megbízási szerződése teljesítésével kapcsolatosan alperes egy azonos időszak alatt megbízott ügyvéd jogi képviselője is beperelte, aki ugyancsak a megbízási szerződése jogszerűtlen felmondását jelölte meg jogalapnak. A Pécsi Törvényszéken az alapelemben nagyban hasonló ügy 1.Gf.20.547/2022. számon volt folyamatban, illetve került oda fellebbezés folytán. A Pécsi Törvényszék azonban az összeférhetetlenség kérdését szükségesnek tartotta megvizsgálni arra tekintettel, hogy peres fél jogi képviselő, ügyvédként rendszeres munkakapcsolatban áll a törvényszékkel, annak bíróival. Ezen kizáró ok vizsgálata során több törvényszéki bíró is önmagát elfoglultnak nyilatkozta. A Pp. 12. §. f) pontjára hivatkozás alapján aztán másodfokú tanács nem volt felállítható, mely ahhoz vezetett, hogy a Pécsi Ítéltábla Gkk.III.45.018/2023/2. számú végzésével a Szekszárdi Törvényszéket jelölte ki a másodfokú eljárásra.

A Pécsi Törvényszék tehát egy jóval lazább kapcsolat esetében is veszélyben látta a függetlenségét, illetve annak látszatát, miközben az egyértelmű, közvetlen képviselői viszony esetében nem.

Panaszos a következők szerint jelölte meg a Kúriai kérelmében a kérdésre vonatkozó felülvizsgálati engedélyezés alapját:

„A jelen pontban előadott kérelmek jogalapja: Pp. 409. §. (2) bekezdése b) pont:

„(2) A Kúria a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata b) a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége vagy”

Jogkérdés megjelölése: az eljáró bíróság a vele szemben fennálló kizáró ok vizsgálatára köteles-e vagy sem? Az eljáró bíróság az általa hivatalból ismert, de ettől függetlenül is köztudomású, az összeférhetetlenséget alappal felvető ok önmagával szembeni vizsgálatát mellőzheti-e vagy sem?

Jelen eset konkrét kérdése: a bíróság a saját maga által képviselőre megbízott gazdasági szereplő, és annak bíróság által külön is képviselőre meghatalmazott törvényes képviselője peres ügyében pártatlan bírósággént eljárhat-e a vele szembeni kizáró ok vizsgálata nélkül?

Alláspontunk szerint a Pp. 409. §. (2) bekezdése b) pontja mindkét fordulata tekintetében szükséges a felülvizsgálat.

Egyrészt az egyedi ügyön túlmutató a bíróságok pártatlanságába vetett hit kérdése, a függetlenség látszatának sértetlensége fenntartása, mely nem függetlenül az elmúlt egy év sajtóban megjelent belső bírósági „csatározásaitól” (OBT vs. OBH), most még hangsúlyosabb kérdés. A bíróságok eddigi gyakorlata még a mellettük dolgozó ügyvédek ügyeinek kezelésében sem volt egységes, de arra, hogy a saját megbízott, meghatalmazottja ügyében járjon el egy bíróság még nem volt példa. Alláspontom szerint a Kúria kell irányt mutasson abban, hogy a bíróság az általa tudott összeférhetetlenség gyanúja esetén nem mellőzheti a kizáró ok vizsgálatát, nem várhat külső bejelentésre. A Kúria iránymutatása szükséges abban a kérdésben, a bíróságnak milyen mére, milyen szempontok alapján, és milyen alkalmakkor kell a kizáró ok kérdése vizsgálatát követelt nem törően lefolytatnia.

Másrészt a pártatlanság kérdése társadalmi jelentősége, az Alaptörvényben is rögzített pártatlan eljárás követelménye egyben az Alaptörvényben rögzített elvárást is jelent. A társadalom legmagasabb szintű elvárása, hogy mindenkor és feltétel nélkül érvényre jusson ez az elv, melyhez szükséges az is, hogy a bíróságok kötelesek legyenek a kizáró ok kérdését minden esetben tisztázni.

Alláspontunk szerint a Kúria világos iránymutatása azért is szükséges, mert a jogsértő gyakorlat kialakulása ellen már az első adandó alkalommal fel kell lépnie, ugyanis minden eset sorszosan rombolja a társadalom bíróságok pártatlanságába, függetlenségébe vetett társadalmi hitet.”

A Kúria Pfv.VI.20.884/2023/2. számú végzése a 37. pontjában foglal állást a kérdésben. A Kúria álláspontja szerint „...Pp. 409. §. (2) bekezdés b) pontja alapját képező Pp. 12. §. f) pontjának megsértésére hivatkozás szintén eljárási szabálysértés, nem elvi jelentőségű jogkérdés”, továbbá Panaszos „egy olyan eljárási szabálysértést jelölt meg, ami a Pp. 16. §. (1) bekezdésének a megsértése megállapítására alkalmas. Ennek vizsgálata azonban a felülvizsgálati eljárásra és nem az engedélyezési eljárásra tartozó kérdés.”

Panaszos hangsúlyozza, hogy panasza tárgya az Alaptörvény sértés, így nem a Kúria újabb perorvoslati szint jellegű felülvizsgálatát kéri, így például nem tudja vitássá tenni, hogy kérdés különleges súlyát és társadalmi jelentőségét a Kúria miért hagyta figyelmen kívül.

A Kúria az Alaptörvényben garantált pártatlan bíróság, tisztességes eljárás, illetve bírói függetlenség, valamint ezek látszata kérdését nem tekintette „elvi jelentőségű jogkérdésnek”. Bár a Kúria szerint is az eljárási szabálysértés megállapítására alkalmasak a rendelkezésre álló adatok, de az szerinte csak abban a felülvizsgálati eljárásban lehetne vizsgálat tárgya, ami elől a Kúria elzárja az utat azért, mert nem tartja elvi jelentőségű jogkérdésnek a kérdést.

Panaszos a Kúria előtti kérelmében a következőkre hivatkozott:

„A megjelölt párhuzamos ügyben pusztán a rendszeres munkakapcsolat miatt megvizsgálta a kérdést a törvényszék, majd az egyes bírák nyilatkozatait beszerezte, és ez vezetett a kizáráshoz, másik törvényszék kijelöléséhez. Nem ismerjük az indokát annak, hogy a jelen ügyben a törvényszék miért nem így, miért nem azonosan járt el.

A jelen esetben nem, hogy reádszerez munkakapcsolatról, de hosszú időn keresztül fennálló konkrét képviselői minőségről és megbízotti státuszáról van szó, mely a tárgyi periódusokkal is nagyrészt egybeesett. A Pécsi Törvényszék ténybelileg saját megbízottja ügyében járt el, ahol a megbízott cég ügyvezetője egyben a törvényszék személyes meghatalmazottja és képviselője is volt. Álláspontom szerint ebből az elfogultságra észszerűen és tárgyilagos szemlélettel következtetni lehet, ezért a kérdést tisztázni kell, illetve kellett volna.

Álláspontom szerint az ügy érdemére kiható eljárásjogi hibát vétett a Pécsi Törvényszék, amikor hivatalból nem folytatott le a kizárás fennállása tisztázására eljárást, a kizáró ok fennállását vele illetve a bírái esetében nem tisztázta, a kizárás kérdésében döntést nem hozott. Egzsel a Pécsi Törvényszék nem tett eleget a jelen pontban már meghivatkozott kizárási kérdésben előírt eljárási szabályoknak. Amennyiben ugyanis erre sor került volna, a Pp. 12. §. f) pontja szerinti kizáró ok fennállását kellett volna megállapítani, és a Pécsi Törvényszék, illetve annak bírái az ügyben nem járhattak volna el. Az eljárásjogi hiba így hatott ki az ügy érdemére.

A polgári perrendtartás kizárási szabályai garanciális, a pártatlanság és a tisztességes eljárás követelményének messzemenő érvényesülése céljából írják felül a törvényes bíróhoz való jog általános rendelkezéseit. Amennyiben felmerül olyan ok, amely miatt a bíró, bíróság az ügyben nem járhat el, úgy ennek a vizsgálata minden más eljárási kérdést megelőző, tekintettel arra, hogy a kizárt bíró, bíróság az ügyben semmilyen érdemi intézkedést nem tehet, ezért a törvényszéknek a kizárási ok fennállását vizsgálnia kellett volna, abban döntenie kellett volna.

A bírák és a bíróság kizárásának szabályait a jogalkotó az ítékezés tárgyilagosságának, pártatlanságának teljes körű védelme alapján alkotta meg. A kizárási okok közül a Pp. 12. § f) pontja szerinti elfogultság úgynevezett szubjektív, mérlegelést engedő kizárási ok, amely során azt kell eldönteni, hogy az előadott körülmény valóban alkalmas-e arra, hogy az eljáró bíró ne legyen tárgyilagosan képes az ügy megítélésére. Ezért ezen mérlegelést mellőzni, figyelmen kívül hagyni nem lehet.

Álláspontom szerint a jelen esetben nem az a kérdés, hogy a pártatlan eljárás végül bekövetkezett-e vagy sem, hanem az, hogy a pártatlanság látszata pusztán azgal sérült, hogy a saját megbízottja, képviselője ügyében a Pécsi Törvényszék a kizárás fennállása kérdését hivatalból nem tisztázta, a Pp. követelményeinek e körben nem tett eleget. Mindez önmagában szükségszerűen erősíti a pártatlanság sérülésének látszatát.

Bármilyen eredményre is jutott volna a kizárás kérdésének vizsgálata, az független attól, hogy maga a vizsgálat, a kizáró ok fennállásnak tisztázása nem lett volna mellőzhető egy ilyen nyilvánvaló esetben.

A per befejezését követően a perben eljáró bíróság tekintetében már nem vizsgálható, illetve nem bírálható el a kizáró ok fennállta kérdése. A „hiba” kizárólag felülvizsgálat engedélyezése, azt követő felülvizsgálat, majd hatályon kívül helyezés útján orvosolható, ahol a megismételt eljárást megelőzően kell a kérdést tisztázni, abban állást foglalni.

A felülvizsgálat engedélyezésének, illetve a felülvizsgálatnak az elmaradása megítélésem szerint az ügy eddig is külső szemlélő szemközéből látható pártatlanság elvesztése helyzetét erősítené meg, ezért tisztelettel e körben nyomatékkal kérjük az érveink és kérelmünk megfontolását, a felülvizsgálat engedélyezését.”

Álláspontom szerint a tisztességes eljárás követelménye, a pártatlan, független bíróság követelményének érvényre juttatása a Kúria álláspontjával szemben nem egyszerű eljárási jogszabálysértés, hanem alkotmányos alapkövetelmény, garanciális jellegű elvárás.

Czine Ágnes alkotmánybíró Tükörkép a bírói függetlenségről és pártatlanságról az Alkotmánybíróság gyakorlatában című tanulmánya egyértelmű irányt mutat:

„Az Alkotmánybíróság már számtalan döntésében egyértelművé tette, hogy a bírói függetlenség az igazságszolgáltatás függetlenségének a legfontosabb garanciája. „A független igazságszolgáltatás pedig a jogállami

működés fundamentuma. A bírói függetlenség nem alapjog, nem is a bíró kiváltsága, hanem a jogkeresők érdekét szolgálja.” {4/2014. (I. 30.) AB határozat, Indokolás [43]}.

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy „a bírói hatalom, amelyhez a bírói függetlenség kapcsolódik, döntően az ítélkezésben ölt testet”. A státusbeli és szervezeti garanciák is a független ítélkezéshez szükségesek. Ezért „[a] bírói függetlenség egyedi aspektusában [...] a bíró szervezeti és státusbeli szabadságának garanciáját jelenti, annak érdekében, hogy az egyedi ügyekben a jogviták eldöntése és a jogsérelmek orvoslása tárgyában hozott kötelező erejű és végrehajtható döntését mindenféle befolyástól mentesen, a törvények, illetve általában a jogszabályok alapján, belső meggyőződése szerint hozza meg.”

A fentiek mellett, úgy gondolom, hogy a bírói függetlenség elvének – tág értelemben – van egy harmadik összefüggérendszer is. Nem hagyható ugyanis figyelmen kívül az sem, hogy a tisztességes bírósági eljárásához való jog részeként a bírósági eljárás alanyainak alapvető joga a független és pártatlan bírósághoz való jog. Ezzel összefüggésben hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy kizárólag egy független bíróság képes az egyedi ügyekben pártatlanul eljárni. {A fentiek alapján a bírói függetlenség alkotmányos tartalma és alkotmányos jogvédelmi jellege három oldalról közelíthető meg:

- a bírói függetlenség elve mint az eljáró bírót védő alkotmányos alapelv és Alaptörvényben biztosított jog;
- a bírói függetlenség elve mint a bírósági szervezetet védő alkotmányos alapelv
- a független és pártatlan bírósághoz való jog mint a bírósági eljárásban résztvevő személyeket (feleket) védő alapvető jog”

Czine Ágnes alkotmánybíró a független és pártatlan bírósághoz való jog körében rögzítette:

„Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a független és pártatlan bírósághoz való jog egymással szorosan összefügg. Ezen részjogosítványok a tisztességes eljárás követelményrendszerének olyan lényeges elemei, amelyek érvényesülése nélkülözhetetlen a többi alkotmányos alapjog védelméhez. E követelmények nyújthatnak ugyanis garanciát arra, hogy a felek egyéni jogairól egy valóban semleges fórum hozzon döntést. Másfelől a független és pártatlan bíróság a jogállamok működésének egyik legfontosabb alapelve. A demokratikus jogállamokban ugyanis nélkülözhetetlen, hogy a bíróság döntései a kötelező erő és a véglegesség igényével léphessenek fel. A bíróság pedig kizárólag akkor felelhet meg ezeknek a várakozásoknak, ha eljárásait függetlenül és pártatlanul, a tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerével összhangban folytatja {erről részletesen: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]}. Független és pártatlan bíraskodás hiányában az egyéni jogok érvényesítése szenved csorbát.

Mindebből következik, hogy a tisztességes eljárás követelményrendszerének szerves részét alkotó függetlenség és pártatlanság a demokratikus jogállamokban feltétlen érvényesülést kívánó alkotmányos igényként jelentkeznek.”

„Az Alkotmánybíróság a 21/2014. (VII. 15.) AB határozatban megerősítette a korábbi gyakorlatát [67/1995. (XII. 7.) AB határozat], és hangsúlyozta: „A pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog az eljárás alá vont személy iránti előítélet mentesség és elfogultatlanság követelményét támasztja a bírósággal szemben. Ez egyrészt magával a bíróval, a bíró magatartásával, hozzáállásával szembeni elvárás, másrészt az eljárás szabályozásával kapcsolatos objektív követelmény: el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében.”

„A szubjektív teszt során a bírónak az adott ügyben tapasztalható személyes elfogultságát és előre kialakított meggyőződését kell vizsgálni.

A pártatlanság objektív tesztjének alkalmazása a pártatlanságot megkérdőjelező helyzetek ellen véd. A bírói pártatlanság tekintetében ugyanis még a külső látszat is jelentős szerephez jut, ugyanis annak elvesztése a bíróságok működésébe és döntéseibe vetett közbizalom megrendülésének kockázatát hordozza.

E szempontok alapján az Alkotmánybíróság a 3154/2017. (VI. 21.) AB határozattal az indítványt elutasította, mert megállapította a következőket.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a pártatlanság objektív követelménye akkor sérül, ha a jogszabályok az eljárás egyik alanya részére többeljogot biztosítanak vagy összemossák az eljárási pozíciókat, megsértve ezzel a bíróság előtti egyenlőséget. Az adott ügyben azonban megállapítható, hogy a sérelmezett törvényi szabály semmilyen többeljogot nem ad az OBH-nak, mivel ugyanolyan jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezik, mint a többi képviselőre jogosult. Az indítványban sérelmezett jogszabályi rendelkezés ezért nem sérti a bírói pártatlanság objektív követelményét, azaz nem teremt olyan helyzetet, amely jogos kétséget ébresztene az eljáró bíró pártatlanságával szemben.

A bírói pártatlanság szubjektív tesztje pedig azt kívánja meg, hogy az adott ügyben eljáró bíró elfogulatlan legyen mind az eljárásban szereplő fél vagy az eljárás alá vont személy, mind az ügy iránt. Az Alkotmánybíróság már több határozatában kifejtette, hogy a pártatlanság tényleges érvényesülését elsősorban az eljárási törvények kizárási szabályai biztosítják. A támadott jogszabályi rendelkezés esetében tehát kellő garanciák állnak rendelkezésre a bírói pártatlanság biztosítására. A kizárási szabályok léte pedig nemcsak a konkrét elfogultság esetén védi a pártatlan bírói döntéshez való jogot, hanem általánosságban is elősegíti a pártatlan jogállami igazságszolgáltatás képezésének kialakítását, megerősíti az abba vetett közbizalmat, mivel azt sugallja, hogy adott esetben az állam védelmet nyújt a személyében elfogult vagy legalábbis elfogultnak tűnő bíróval (bírósággal) szemben.”

„Az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) 6. Cikk (1) bekezdése mindenkinek jogot biztosít arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és észszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott vádak megalapozottságát illetően.

Az EJEB esetjogában a pártatlanság követelménye mint a tisztességes eljárás fogalmának meghatározó eleme kitüntetett helyet foglal el. A demokratikus társadalmakban ugyanis a pártatlanság a bíróságok működésébe vetett közbizalom megerősítésében és erősítésében nélkülözhetetlen szerepet játszik [Sramek kontra Ausztria, (8790/79), 1984. október 22., 42. bekezdés; Henryk Urban és Ryszard Urban kontra Lengyelország, (23614/08), 2010. november 30.; 45. bekezdés].

Az EJEB a pártatlanság követelményének elvi alapjait a Piersack kontra Belgium ügyben munkálta ki. A pártatlanság általános értelemben az előítélet, illetve az elfogultság hiányát jelenti, és erről a hiányról többféleképpen lehet meggyőződni. Az EJEB a pártatlanság szubjektív és objektív tesztje között különböztet.

A szubjektív teszt során az EJEB a bírónak az adott ügyben tapasztalható személyes elfogultságát és előre kialakított meggyőződését vizsgálja. [Piersack kontra Belgium, (8692/79), 1982. október 1., 30. bekezdés; Hauschildt kontra Dánia, (10486/83), 1989. május 24., 46. bekezdés; Castillo Algar kontra Spanyolország, (79/1997/1074), 1998. október 28., 43. bekezdés; Romenskiy kontra Oroszország, (22875/02), 2013. június 13., 26. bekezdés.]

A pártatlanság objektív tesztjének alkalmazása a pártatlanságot megkérdőjelező helyzetek kizárásán keresztül már elégséges garanciát nyújt a követelmény kellő érvényesüléséért (Pullar kontra Egyesült Királyság, 1996. május 20., 32. bekezdés). Az EJEB már egy korai döntésében megfogalmazta, hogy a bírói pártatlanság tekintetében még a külső látszat is jelentős szerephez jut, ugyanis annak elvesztése a bíróságok működésébe és döntéseibe vetett közbizalom megrendülésének kockázatát hordozza [Delcourt kontra Belgium, (2689/65), 1970. január 17., 31. bekezdés]. Ennek megfelelően azokban az ügyekben, amelyekben kétség támad a bíró pártatlansága tekintetében, az eljárás alá vont személy kétehe fontos ugyan, de a döntő jelentőségű körülmény mégis az, hogy ez a kétehe objektív szempontokkal igazolható-e, vagyis a bíró pártatlanságának látszata válik-e kétségessé [Piersack kontra Belgium, (8692/79), 1982. október 1., 31. bekezdés; De Cubber kontra Belgium, (9186/80), 26. bekezdés; amelyet megerősített: EJEB, Marguš kontra Horvátország, (4455/10), 2012. november 13., 45. bekezdés].

Az EJEB azt is hangsúlyozta, hogy a pártatlanság szubjektív és objektív feltételrendszerei egymástól nem szételváthatók el teljesen: ha ugyanis a bíró magatartása vagy hozzáállása a pártatlanságát érintő kéteheket kelti a külső szemlélő szemében, akkor az a személyes meggyőződésére is nyilvánvalóan kihat [Kyprianou kontra Cyprus,

[GC] (73797/01), 2005. december 15., 119. bekezdés; Buscemi kontra Olaszország, (29569/95), 1999. szeptember 16., 68. bekezdés}.”

A probléma lényege jelen esetben az, hogy Panaszos párhuzamosan volt az eljáró bíróság Pécsi Törvényszék megbízottja, képviselője, és a törvényszék előtt lévő, általa elbírálandó perben eljárási fél is. A kizáró ok kérdése még sem került tisztázásra, nem került vizsgálatra, sőt a Kúria eljárási eszközzel megakadályozta a kérdés felülvizsgálat során történ vizsgálatát is, nem elvi jelentőségű jogkérdésnek tekintve, illetve minősítve a kérdést.

A Pp. szabályai szerint ha egy bíró valamely fél képviselője, vagy volt képviselője, bíróként nem járhat el, a konkrétan nevesített kizáró ok miatt. Azt az esetet az eljárási törvény valóban nem nevesíti külön, ha fordított a helyzet és a bíró képviselője az, aki a bíróság előtt az egyik fél. Mivel azonban a jogviszony jellege azonos, csak az adott jogviszony két oldalán cserélődnek fel az alanyok, így a jogviszony megítélése is azonos kellene legyen.

A Pécsi Törvényszék jogi személy, mely megtestesíti a törvényszék bírái összességét. Így aki ezt a jogi személyt képviseli, az egyes törvényszéki bírakat is képviseli. Másrészt az ítéletet is a Pécsi Törvényszék hozta (a tanácsot alkotó bírák személyétől függetlenül), akit a Panaszos képvisel.

Már külső látszatra is érthetetlen, hogy a bíróság miért nem akart foglalkozni a kérdéssel, a Kúria miért nem tartotta szükségesnek a kérdés tisztázását. Az, hogy a saját képviselője ügyében jár el egy bíróság, az a vele szembeni közbizalom megrendülésének érdemi kockázatát hordozza magában.

Objektíve megállapítható, hogy a bíróság, és a bírái pártatlanságának látszata kétségessé vált. Ezt a kételyt, és a közbizalom elvesztését erősíti a Kúria érvelése a kérdés jelentéktelen volta tekintetében.

Sőt álláspontom szerint a helyzet ennél súlyosabb, mert úgy tűnik a tények alapján, hogy a bíróság a kizáró ok ismeretében – annak ellenére – kifejezetten el akart járni a saját képviselője ügyében. Ezt pedig az mutatja meg, hogy a nagyban hasonló párhuzamos ügyben, ennél lényegesen lazább kapcsolat esetében is alkalmazta magára a kizárást. Nincs okszerű, logikus magyarázata annak, hogy akkor a tárgyi eljárásban miért nem. Ezt „fejeli” meg a Kúria későbbi adminisztratív akadály.

Függetlenül a pártatlanság, függetlenség látszata, így a tisztességes eljárás látszata elvesztésétől, konkrét, érzékelhető hatása is volt az eljárásban Panaszosra nézve a pártatlanság, függetlenség kérdésének. Panaszos több mozzanatban is jelezte az érthetetlen bírói eljárást, az eljárás tisztességtelenségére kiható eljárási problémákat pl: politikai tartalom bevonása az ítéletbe, vagy a felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói megbízás szükségletlensége olyan szervezetnél ahol vannak szakirányú szakemberek, állást foglalva a saját szervezet – és szervezeti vezető - eljárásáról is (eljáró tanács vs. törvényszéki vezetés álláspontja).

Álláspontom szerint Alaptörvényi követelmény, hogy a pártatlanság, függetlenség látszata is, és maga ezen követelmények is garanciális módon érvényesüljenek a jelen peres eljárásban is. Így ezeket minden esetben érvényesíteni kell, nem lehet szemet hunyni felettük. Márpedig a jelen esetben ezen követelmény felett minimálisan is szemet hunyt mind a Pécsi Törvényszék (a párhuzamos eljárásra tekintettel, látszatra ennél még direkter a helyzet), mind a Kúria, sőt a Kúria eljárási eszközzel akadályozta meg az alkotmányos alapkövetelmény érvényre juttatását.

A tények ismeretében nincs olyan átlagpolgár az országban, aki rendben lévőnek találná azt, hogy egy bíróság a saját képviselője ügyében jár el (függetlenül az eljárások kimenetelétől), hogy ne vizsgálja a kizárás szükségességét, majd pedig kifejezetten annak vizsgálatát, értékelését, illetve a helyzet feloldására tett kísérletet jogi eszközökkel ellehetetlenítse.

Álláspontom szerint alappal valószínűsíthetően kijelenthető, hogy a jelen eset az EJEB pártatlanság tesztjén nem megy át.

Mindebből következően álláspontom szerint a tárgyi eljárás nem volt tisztességes, nem felel meg az Alaptörvény tisztességes eljárásra vonatkozó követelményének.

Az Alkotmánybíróság rögzítette: a tisztességes eljárásból fakadó egyes követelmények (részjogosítványok) keretén belül alakítandó ki olyan ismérvszisztem, amely annak tartalmát adja. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy saját dogmatikája van annak, mi számít „bírósnak” {3116/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [11]}, mikor „törvényes” {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]}, „független” és „pártatlan” {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [58]} az eljáró testület.

Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye [14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266.]. A tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható {3031/2017. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [61]}. Ez a megközelítés összhangban áll az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatával. Az Alkotmánybíróság már a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban rámutatott, hogy az alapjogok korlátozásának azok lényeges tartalma a határa. Valamely alapjog lényeges tartalmát pedig „az a korlátozás sérti, amely – valamely más alapvető jog vagy alkotmányos cél érdekében – nem elkerülhetetlenül szükséges, továbbá, ha szükséges is, a korlátozás által okozott jogsérelem az elérni kívánt célhoz képest aránytalan” (ABH 1998, 91, 98.).

Az EJEB gyakorlatában a tisztességes eljáráshoz való jog kiemelt jelentőségű helyet foglal el, ezért semmi nem indokolhatja korlátozó értelmezését {Perez kontra Franciaország [GC] (47287/99.), 2004. február 12., 64. bekezdés} Az EJEB következetes gyakorlata szerint az „eljárás egészét” veszi figyelembe, vagyis akkor állapítja meg, hogy sérült az EJEE 6. cikk 1. bekezdése, ha a lefolytatott eljárás egészében nem felelt meg a tisztességes tárgyalás követelményeinek. Egyes eljárási hibák önmagukban nem feltétlen vezetnek az eljárás „tisztességtelenségére” [Barbera, Messegue és Jabardo kontra Spanyolország (10590/83), 1988. december 6., 89. bekezdés; Mirilashvili kontra Oroszország (6293/04.) 2008. december 11., 165. bekezdés]. Az EJEE 6. cikk 1. bekezdése értelmében a bíróságnak „törvény által felállított”-nak kell lennie. Az Egyezmény 6. cikke szerinti „törvény által felállított” kifejezés azt hivatott biztosítani, hogy „egy demokratikus társadalomban a bírósági szervezet nem a végrehajtó hatalom mérlegelésétől függ, hanem az Országgyűléstől származó törvények szabályozzák” [Zand kontra Ausztria (7360/76.), idézi: Miracle Europe Kft. kontra Magyarország (57774/13.), 2016. január 12., 51. bekezdés] Az EJEB rámutatott, hogy a „törvény” nem csak a bírósági szervek létrehozását és illetékességét szabályozó jogszabályokat jelenti, hanem minden olyan rendelkezést, amelynek a megsértése szabálytalaná tenné egy vagy több bíró közreműködését egy ügy tárgyalásában. Ilyen rendelkezések például azok, amelyek a bírósági tanács tagjainak függetlenségét, a hivatali idő hosszát, a pártatlanságot és az eljárási garanciák meglétét szabályozzák [Coeme és mások kontra Belgium (32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 és 33210/96), 2000. június 22., 99. bekezdés; Gurov kontra Moldova (36455/02.), 2006. július 11., 36. bekezdés]. Az EJEB gyakorlatában hangsúlyosan jelenik, hogy a bíróságok egy demokratikus társadalomban bizalmat kell, hogy keltsenek a nyilvánosságban és az eljárásban érintett felekben.

Annak eldöntésében, hogy jogosak-e az aggályok egy konkrét bíróság függetlenségével vagy pártatlanságával kapcsolatban, az eljárásban érintett felek álláspontja fontos, de nem döntő jelentőségű. Döntő jelentősége annak van, hogy a felek kétségeit objektív alapon igazolni lehet-e (Morris kontra Egyesült Királyság (38784/97.), 2002. február 26., 58. bekezdés; Mirosznik kontra Ukrajna (75804/01.), 2008. november 27., 61. bekezdés) E tekintetben még a látszatnak is lehet bizonyos jelentősége, vagyis „nem csak igazságot kell szolgáltatni, hanem úgy is kell látszania, hogy igazságot szolgáltatnak” [De Cubber kontra Belgium, 1984. október 26., 26. bekezdés].

Ezen oldalról megközelítve a tárgyi ügyben valójában Panaszost a törvényes bírójától elvonták, hiszen alkotmányos garanciák érvényesülése mellett kizárandó bírák, kizárandó bíróság ítélkezett felette.

A 36/2013. (XII.5.) AB határozat 33. pontja szerint:

„[33] Az Alkotmánybíróság a 993/B/2008. AB határozatában hangsúlyozta, hogy „a »törvényes bírótól való elvonás tilalma« [...] - az önkényes ügyel osztási renddel szemben - az eljárás résztvevőit megillető biztosíték, aminek csak egyik eleme a Bszi. szabályaira épülő szolgálati beosztás szisztemája. Annak megítélésekor, hogy a konkrét ügyben ki tekinthető törvényes bírónak, ugyanilyen súllyal jönnek számításba - többek között - az eljárási törvénynek a hatáskörre, illetékességre, a jogorvoslati rendre és a tisztességes eljárás követelményének biztosítására vonatkozó további rendelkezései. Az pedig éppen a törvény előtti egyenlőség érvényesülését szolgálja, hogy az említett jogszabályok mindenki számára olyan bíró közreműködését garantálják, akitől az ügy tárgyilagosa megítélése nyilvánvalóan elvárható” (ABH 2009, 2352, 2354-2355.).”

II. Sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése: „(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.” Sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk tisztességes eljárás elve: „(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.”

A tisztességes eljárás követelménye körében a panaszomban más pontoknál kifejtett Alaptörvényi és alkotmányossági hivatkozásokat azok repetitív megisméltése nélkül kérem a jelen pontnál is alkalmazandóan figyelembe venni legyenek szívesek.

Az Alkotmánybíróság értelmezésében az Alaptörvényben biztosított jogorvoslathoz való jog tényleges és hatékony jogorvoslat lehetőségének a biztosítását követeli meg. Nem csupán abban az esetben állapítható meg az alapjog sérelme, ha a jogorvoslat lehetőségét teljesen kizárták {lásd például 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [61]}, hanem akkor is, ha a jogszabályban egyébként biztosított jogorvoslat más okból nem tud ténylegesen és hatékonyan érvényesülni; így például, ha azt a részletszabályok rendelkezései akadályozzák meg, ezáltal üresítve ki, illetve téve formálissá a jogorvoslathoz való jogot {Indokolás [28]-[31], 10/2017. (V. 5.) AB határozat Indokolás [67]-[68]}, 33/2017. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [113]}.

A jelen esetben a Kúria kiüresítette Panaszos jogorvoslati jogát, azt jogszerűtlenül elvonta.

A jogorvoslathoz való jog tényleges biztosítottsága vonatkozásában vizsgálni kell, hogy alkotmányjogi értelemben érdemi tárgykörre vonatkozik-e a bíróság határozata, továbbá hatékony jogvédelmet jelenthet-e a jogorvoslat biztosítása. Ezen felül az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti alapjogkorlátozási mérce alapján vizsgálat tárgya, hogy a jogorvoslathoz való jog korlátozására alkotmányos indokkal került-e sor, továbbá azt, hogy jogorvoslathoz való jog

korlátozásával járó alapjog-korlátozás arányosnak tekinthető-e {35/2013. (XI. 22.) AB határozat Indokolás [17]}.

A konkrét ügy körülményeitől függően, az Alkotmánybíróság egyedi mérlegelése alapján állapítható meg az alaptörvény-ellenesség {3102/2023. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [91]}

Az Alkotmánybíróság IV/140/2022 számú döntésében részletesen tárgyaltak szerint:

„A jogorvoslathoz való jog korlátozható az Alaptörvény szerinti alapjogkorlátozási mércé alkalmazásával, az ilyen korlátozás együttese nem vezethet oda, hogy a bíróság (jogérvényesítésre rendeltetett) eljárása kiüresedjen, formálissá váljon. A bírósági eljárás, illetve a jog által nyújtott (kínált, ígért) jogvédelem kiüresedjen, formálissá váljon.”

„Valójában ezért lehet azt mondani, hogy a tisztességes eljárás iránti elvárás lényege, hogy a jogi szabályozás ne ígérjen, kínáljon talmi, nem valóságos igényérvényesítési lehetőséget, a jogalkalmazás részéről pedig az érintettet ne érje (a döntési jogkör diszkrecionalitásával nem igazolható) meglepetés.”

„A tisztességes eljárásból való jog és a jogorvoslatból való jog természetes összekapcsolódásából, együttállásából fakadó általános szempont, hogy amennyiben a jogalkotó korlátozza a tisztességes bírósági eljárás nyújtotta eljárási garanciákat, akkor azt megfelelően ellensúlyozza a jogorvoslati eljárás érdemi hatékonyságának biztosításával; illetve amennyiben a jogorvoslatból való jog esik jelentős korlátozás alá, azt megfelelően ellensúlyoznia kell az alapeljárás eljárási garanciáinak.

Ezzáltal valósulhat meg ugyanis az a követelmény, hogy a felülbíráló bíróság valóban felülbírálatot (s ne alulbírálatot) végezzen és kerülhető el, hogy az okozott jogsérelem – pusztán az eljárási szabályok hatékonytalansága miatt – ne tudjon tényleges orvoslást nyerni.

Ellenkező esetben – vagyis mind az eljárás tisztességességének, mind pedig a jogorvoslat hatékony érvényesülésének jelentős (s egyaránt való) korlátozása esetében – annak valóságos kockázata áll fenn, hogy az ígért, amit a jog kínál (vagyis a bírói út nyújtotta jogvédelem), valójában vagy üres, vagy hamis.”

Panaszos a jelen esetben a Pp. felülvizsgálatra vonatkozó rendelkezései szerint járt el.

„406. § [A felülvizsgálat alapja és tárgyai]

(1) A jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés (e fejezetben a továbbiakban együtt: ítélet) felülvizsgálatát a Kúriától az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással a fél, valamint a rendelkezés rá vonatkozó része ellen az kérheti, akire az ítélet rendelkezést tartalmaz.”

„408. § [A felülvizsgálat kizártsága egyes vagyoni jogi perekben]

(2) Nincs helye felülvizsgálatnak vagyoni jogi perben, ha az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással hagyta helyben.”

„409. § [A felülvizsgálat kivételes engedélyezésének feltételei]

(1) Ha a felülvizsgálatnak a 408. § alapján nem lenne helye – ugyanakkor törvény a felülvizsgálatot más okból nem zárja ki – a felülvizsgálatot a Kúria a (2) bekezdés szerinti esetekben engedélyezheti, a (3) bekezdés szerinti esetben engedélyezi.

(2) A Kúria a felülvizsgálatot akkor engedélyezheti, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata

a) a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása,

b) a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége vagy

c) – a másodfokú bíróság erről való döntése hiányában – az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége

miatt indokolt.”

„410. § [Az engedélyezés iránti kérelem]

(2) A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben meg kell jelölni:

b) az ügy érdemére kiható jogszabálysértést, a megsértett jogszabály pontos megjelölésével, és

c) az engedélyezést megalapozó

cb) jogkérdés megjelölését, amelynek különleges súlya vagy társadalmi jelentősége indokolja a befogadás engedélyezését.”

Panaszos a rendes eljárási ítéletek tartalmi bizonytalansága okán felülvizsgálati és felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is előterjesztett. A szabályozás bizonytalanságát jól mutatja, hogy még az is értelmezési kérdés volt, a jelen eset a Pp. 408. §. (2) bekezdése alá tartozik-e.

A Kúria végzése a 20. és 21. pontjában vizsgálta meg a kérdést, és mérlegelési körben döntve engedélykötelesnek minősítette a jelen esetet.

Tehát már az sem volt egyértelmű, nem volt automatikus, és nem volt előre tervezhetően kiszámítható, hogy kell-e egyáltalában engedélyezés iránti kérelem vagy sem. Panaszos ki volt szorgálatva a Kúria eseti véleményének.

Ezt követően aztán az engedélyezés kérdésében foglalt állást a Kúria. A Kúria kérelmet visszautasító végzése egészen sajátos. A végzésen ugyanis lényegében – 33. ponttól kezdődően – pontról pontra az az érv vonul végig – a közzétett határozattól való eltérések megjelölése, el nem fogadása mellett -, hogy a Panaszos által meghivatkozott problémák megalapozottnak látszanak, azok eljárási jogsértések, a felülvizsgálat során kellene azokat kezelni, de a felülvizsgálatot a Kúria azért nem engedi, mert nem tekinthetőek elvi jelentőségűeknek a megjelölt jogsértések.

A Kúrai végzés 27. pontja azt rögzíti azt, hogy az „*elvi jelentőségű jogkérdés megjelölése az engedélyezés iránti kérelem kötelező tartalmi eleme*”.

A Kúria végzése azonban nem azt mondja, hogy ne került volna megjelölésre Panaszos által a jogkérdés, amelynek szerinte különleges súlya vagy társadalmi jelentősége van, hanem azt, hogy szerinte azok nem elvi jelentőségű jogkérdések.

Tényszerűen a Pp. nem ismer olyan engedélyezési vagy elutasítási okot, hogy „*elvi jelentőségű jogkérdés*”, sőt ez még csak nem is tartalmi kategória. A Kúria végzése következetesen hivatkozik egy kategóriára, amit a jogszabály nem nevesít, így az elutasítás valódi oka, jogszabályi megfeleltethetősége be sem azonosítható, nem megismerhető.

Ehetséges azt jelenti, nem szükséges a joggyakorlat egységének biztosításához, vagy a továbbfejlesztésének biztosításához, de lehet azt jelenti, nincs a jogkérdésnek különleges súlya, de lehet azt, hogy nincs társadalmi jelentősége.

A Pp. a tartalmi követelmények körében tesz előírásokat a felülvizsgálat engedélyezési iránti kérelemre nézve. A Kúria azt állapíthatja meg, hogy a kérelem a Pp. által előírt tartalmi követelményeket teljesíti vagy sem.

A jelen esetben az nem vitás, hogy a tartalmi követelmények teljesülnek. Így a jogkérdések megjelölésre kerültek.

Ezt követi egy vizsgálat, hogy ha a megjelölt jogszabálysértés a Pp. 409. §. (2) vagy (3) bekezdésében taxatív felsorolása valamelyikébe tartozik-e. Ebben a felsorolásban azonban nincs olyan, hogy a megjelölt jogkérdés elvi jelentőségű vagy sem. Ilyen egyébként a tartalmi követelmények között sincs.

A Kúria a végzésben következetesen azt vizsgálta, hogy a megjelölt jogkérdés elvi jelentőségű vagy sem, és ezen hiányra alapozva tagadta meg a felülvizsgálat lehetőségét. A Kúriának azonban ilyen lehetősége nem volt, saját megtagadási okot, amit a Pp. nem nevesít nem képezhetett önmaga számára. A Kúriának a Pp. 409. §. (2) és (3) bekezdése szerint kellett volna megvizsgálnia és minősítenie a Panaszos beadványát, nem pedig egy önmaga által képzett, előre meg sem ismerhető követelmény szerint.

A jelen esetben az látható, hogy a Kúria nem a Pp. 409. §. (2) bekezdése szerint vizsgálta meg a kérelmet, hanem a saját maga által képzett, valójában be sem azonosítható tartalmú követelmény szerint, és ezen Pp.-ben nem nevesített követelmény hiányát kérte számon a Panaszoson, e miatt tagadta meg – értelemszerűen a (3) bekezdés már hivatkozott más rendelkezései mellett – a felülbírálatot.

Nem tudjuk mit tekint a Kúria elvi jelentőségű jogkérdésnek, mert a jogszabály sem határozza meg annak ismérveit. Nem tudjuk, a kérelemnek minnek kellett volna megfelelnie. Az állapítható meg csupán, hogy a Kúria ismeretlen követelményének nem felelt meg, mely ismeretlen követelmény a Kúria mérlegelési körébe tartozik, nem megismerhető tartalmú.

A Kúria jogszerűtlenül vonta el a Panaszos jogorvoslati jogát, arra a nevezett okból jogszerű lehetősége nem volt.

Azzal pedig, hogy a Kúria előre nem megismerhető, önmaga által képzett, ismeretlen tartalmú követelményt alkalmazott, arra alapította a kérelem visszautasítását a tisztességes eljárás Alaptörvényi követelményét is megsértette.

A végzés világosan utal, illetve hivatkozik arra, hogy az eljárásban eljárási jogsértések történtek. Ki is mondja, hogy ezek orvoslására a felülvizsgálat során kerülhetne sor. Azaz maga is szükségesnek tartaná az eljárási garanciák érvényesülése hiánya orvoslását, amit a felülvizsgálat során lehetne ellensúlyozni. Ehhez képest veszi el önkényesen a Kúria a jogorvoslat jogát.

Mivel a Panaszos ki van szolgáltatva a Kúria önkényes döntésének, valójában hatékony jogorvoslat a Kúrián nem is áll rendelkezésére, az pusztán formalitás, mert ennyi erővel a Kúria a Pp. figyelmen kívül hagyásával tetszőlegesen indokkal megtagadhatja a felülbírálatot.

Így a jelen esetben az Alkotmánybíróság fentebb ismertetett döntése szerinti üres, hamis ígérettről van szó, hiszen teljesen kiszámíthatatlan módon, a Kúriai önkényes döntésétől függ a jogorvoslati lehetőség biztosítása vagy megtagadása.

A jelen esetben a Kúriának nem volt jogszerű lehetősége a jogkérdés elvi jelentőségének hiányára alapítottan a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem visszautasítására. Panaszos esetében sérül a tisztességes eljáráshoz való joga és a jogorvoslathoz való jog követelménye.

III. Sérült az Alaptörvény M) cikke: „(1) Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik. (2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”

Sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése: „(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

Sérült a szerződéses szabadság Alaptörvényben biztosított alapelve.

Sérült továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése rendelkezése:

„(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

Sérült az Alaptörvény 28. cikk követelménye:

„A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a jogszabály és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

A Ptk. a szerződéses szabadság elvét a következőként rögzíti:

„6:59. § [Szerződési szabadság]

(1) A felek szabadon köthetnek szerződést, és szabadon választhatják meg a másik szerződő felet.

(2) A felek szabadon állapíthatják meg a szerződés tartalmát. A szerződéseknek a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályaitól egyező akaratú eltérhetnek, ha e törvény az eltérést nem tiltja.”

A tárgyi per elsőfokú szakában a 2023.01.12. napi tárgyaláson (3.G.20.831/2021/28. számú tárgyalási jegyzőkönyv 9. oldal) Panaszos már hivatkozott az Alaptörvény M) cikkében foglalt szerződéses szabadság alkotmányos jogára. A jegyzőkönyv e körben a következőket tartalmazza:

„Az alperessel megkötött szerződés vonatkozásában hivatkozni kívánunk az alaptörvény M) cikkébe foglalt szerződés szabadság elvére. Álláspontom szerint a jelen szerződés megkötésére akként került sor, hogy megfelelő előkészítést követően jogászok által támogatottan egy alkufolyamat után az alperes szabad akaratából kötötte meg ezt a szerződést. Azt a szerződést, ami az általam leírt tudás átadására irányul és most ebben a perben az alperes ezen hivatkozásaival kíván ezen a szerződés érvénytelenségére hivatkozni, ami álláspontom szerint az általam hivatkozott alapvető joggal ütközik. A szerződéses szabadság elvével szemben ezek nem lehetnek alaposak. Nem tévesztettem meg az alperest, nem volt tévedésben, egy alkufolyamat eredményeként került a szerződés megkötésre, az kellően elő volt készítve annak a tartalmát az alperes pontosan ismerte és azt elfogadta. És ezt megelőzően kellően informálódott, tájékozódott, ezt több tanú is elmondta a bizonyítási eljárás során.”

Az elsőfokú ítélet az Alaptörvény M) cikk vizsgálata és értékelése körében semmit sem tartalmaz, pusztán az elsőfokú ítélet 41. és 42. pontja hivatkozik arra tényállás rögzítés-szerűen:

„[41] A felperes hivatkozott az Alaptörvény M) cikkéből eredő és a Ptk. 6:59. §-ban foglalt szerződési szabadság elvére, amely alapján álláspontja szerint a bíróság nem vizsgálhatja érdemben azokat a körülményeket, amelyeket az alperes felhozott a jóerkölcsbe ütközőség alátámasztására, figyelemmel arra, hogy a felek a per tárgyát képező szerződést szabad akaratukból kötötték ilyen módon.

[42] A szerződési szabadság elve az Alkotmánybíróság gyakorlatában önálló alkotmányos jog, amely nem minősül alapjognak. (13/1990. (VI.18.) AB határozat) Különösen nem minősül korlátozhatatlan alapjognak. A polgári jogi jogviszonyok tekintetében az állam az érvénytelenségi okok szabályozásával juttatja kifejezésre a szerződéses szabadság, így a magánautonómia korlátait. Meghatározza azon eseteket, amikor a felek által megkötött szerződés olyan hibában szenved, amely miatt nem kapcsolódhat hozzá az állam általi kikényszeríthetősége. Ennek egyik megnyilvánulása a jóerkölcsbe ütköző szerződés semmissége, amelyet a bíróságnak érdemben vizsgálnia kell akkor is, ha a szerződést a felek szerződési autonómiájukat gyakorolva kötötték meg.”

Panaszos az elsőfokú ítélet elleni fellebbezésében kifejezetten meghivatkozta az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdését, az elsőfokú ítélet szerződéses szabadságot sértő álláspontjának vizsgálatát kérve. A fellebbezés e körben részletes előadást tett, az alábbiak szerint:

„Az ítélet ellentétes az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésével, mert sérti a Felperes alkotmányos jogait, így az M) cikkből levezethető szerződéses szabadság önálló alkotmányos jogát. A bíróság ennek megfelelően a jóerkölcsbe ütközés vizsgálata során nem hagyhatja figyelmen kívül az Alaptörvényben megfogalmazott értékeket.

Ebből következően az ítéletben elvárt lett volna a bíróság által az érvénytelenség alapjául vett jóerkölcsbe ütközéssel, annak indokaival összefüggésben az Alaptörvény értékrendjének a vizsgálata, és annak a jóerkölcsbe ütközésnek nyilvánított szerződéses hivatkozással való összetétele.

A jelen esetben ugyan az ítélet a 41. pontjában meghivatkozta az Alaptörvényt, és 43., 43. majd 51. és 52. pontjában utal az Alkotmánybíróság döntéseire is, de mindezek a hivatkozások egyrészt az általánosság szintjén állnak, másrészt kizárólag a bírósági érvelés egyoldalú alátámasztását szolgálják a szerződéses szabadság elvével való összetétel nélkül.

Így az ítélet nem foglalkozik a piacgazdaság védelmével, azon belül a vállalkozás szabadságával és annak Alaptörvényi védelmével. Az ítéletben egyáltalán nem jelenik meg a vállalkozás és verseny szabadságának elve és értékelése.

Az ítélet jogbiztonságot, szerződéskötés biztonságát sértő, teljes bizonytalanságot eredményező hatását a bíróság egyáltalán nem vette figyelembe.

Az ítélet a piaci viszonyokba való súlyos, indokolatlan beavatkozás, ahol a jóerkölcsbe ütközést a bíróság nem csak nem vizsgálta meg körültekintően, hanem arra valójában az iratunk fentebb kifejtett érvei szerint a tényállás feltáratlansága, adatok hiányában lebetősége sem volt. A jóerkölcsbe ütközés tekintetében ítéletben figyelembe vett adatok, körülmények és szempontok esetlegesek, önkényesek, és összességükben Alaptörvény ellenes eredményre vezetnek.

A bíróságnak a jogügylet egészét kellett volna értékelnie, nem annak kiragadott körülményeit (BH2016.28.). A jóerkölcsbe ütközés tekintetében a jogügylet tartalmát és joghatásait, a felek által elérni kívánt célt kellett volna értékelnie, nem pedig a szerződéshez csak közvetetten kapcsolódó Alperesi adminisztrációs eljárást, vagy a politikai környezetet (BH2001.473). A bíróság saját belső szabályzatok megsértésére alapított érvelése, függetlenül annak valóságtartalmától nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközés megállapítás alapjául egyáltalán nem szolgálhatott volna (BDT2016.3604.), illetve semmiféle szerződéskötéskori féli magatartás fogyatékosága jóerkölcs ütközés hivatkozási alapja nem lehetne (PJD2022.16.). Alperes szerződéskötés kapcsán tanúsított magatartásának ítéletben állított fogyatékoságai nem teszik jóerkölcsbe ütközővé, és ezen okból semmissé a megbízási szerződést.

A Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez (Vékás Lajos, In: Gárdos Péter, Vékás Lajos (szerk) külön is kiemeli, hogy „A bírói gyakorlat a jóerkölcsebe ütközés megállapíthatóságát a szerződésalkötési szabadság elvének érvényesülése miatt szűken értelmezi, és csak kivételes esetben ítéli megalapozottnak.”

A jelen esetben ilyen kivételes eset nem áll fenn, mivel az ítélet által hivatkozott ellenérték közpénzből való finanszírozottsága önmagában ilyen szűk értelmezést áttörő hatást nem biztosít. Az ítélet által a szerződéses szabadság elvén ütött rés, lényegesen nagyobb jog és érdeksérelmet okoz, a jogbiztonságbontó hatása lényegesebb jelentőségű, mint amit az ítélet a közpénzek felelős elköltése magyarázatával a jóerkölcsebe ütközés megállapításával elérni kíván.”

Panaszos a fellebbezésében kifejezetten meghivatkozta, hogy:

„Az ítélet ugyanis azt eredményezte, hogy miközben az Alperes tisztában volt és van azgal, hogy ha rövidebb időre – illetve felmondás lehetőségét biztosítva - kötött volna szerződést a Felperessel akkor magasabb kiindulási és havidíjai kellett volna fizetnie, maga alkudta ki az alacsonyabb havidíjat és a hosszabb időtartamot, eddig az ítélet beleavatkozik a szerződéses viszonyba és Alperes igényei miatti hosszúságra is hivatkozással, anyagi előnyhöz juttatja Alperest, megkárosítva a Felperest.

A társadalom számára nem lehet az támogatható, hogy miután valaki a saját javára alakított egy szerződéses jogviszonyt, a bíróság segítségével, miután annak hasznait élvezzi, a másik felet megkárosítva szabadul a kötelemből.

A társadalom számára nem lehet az támogatható, hogy pusztán azért mert közpénzről van szó, a szerződést kötő piaci szereplőnek viselnie kelljen egy olyan szerződéses kockázatot, hogy a szerződése költségvetési szereplője miután kiélvezte a szerződés előnyeit, bármikor a jövőben egyszer csak a saját belső, a piaci szereplő számára meg sem ismerhető, nem észlelhető működési problémáira hivatkozással – ráadásul az állításai igazolása nélkül - bírósági segítséggel érvényteleníthesse a kötelezettségvállalását.”

Mindezek után a Pécsi Törvényszék másodfokú ítélete a kérdést teljes egészében mellőzi, arra vonatkozó adatot a másodfokú ítélet nem tartalmaz. A másodfokú ítélet még az Alaptörvény M) cikkét sem tartalmazza, azaz még a jogszabályi hivatkozás is hiányzik. Értelemszerűen ebből következően az ítéletből semmiféle összevetés, vizsgálat nem derül ki, mivel arról az ítéletben egy árva szó sincsen. A jogerős ítéletből nem derül ki miért, mi alapján korlátozta, illetve törte át a szerződéses szabadság elve követelményét.

Panaszos a Kúriára előterjesztett kérelmében megjelölte, hogy a másodfokú bíróság, illetve a felülvizsgálni kért másodfokú ítélet a Kúria korábbi közzétett határozatától jogkérdésben eltér. A korábbi közzétett határozat, amitől a jelen támadott döntés jogkérdésben eltér: BH2020.324. (Kúria Pfv. V. 21.965/2018.), és e mellett érvként hivatkozott továbbá a BDT2019.4068 (Pécsi Ítéltábla Pkf.VI.25.004/2019/4.) döntésben kifejtettekre is. A Panaszos által Kúria felé hivatkozott korábban közzétett BH2020.324. számú döntés megállapítása szerint: „A Kúriának a felülvizsgálati eljárásban a felülvizsgálati kérelemben megsértettként állított jogszabályi rendelkezéseket az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmeznie [Alaptörvény Nemzeti Hitvallás, Alapvetés C) cikk (3) bekezdés, R) cikk (2) bekezdés, T) cikk (2)-(3) bekezdés, 28. cikk].”

Panaszos a Kúriai beadványában előadta:

„A kérdés az ügy érdemére akként hat ki, hogy amennyiben a Felperes által hivatkozott Alaptörvény M) cikk és az abból következő szerződéses szabadság elve, piacgazdaság elve, vállalkozás szabadsága elve, verseny szabadsága elve a másodfokú bíróság, illetve a támadott ítélet által vizsgálatra, értékelésre, de főként a jóerkölcsebe ütközés tekintetében ítéletben felhívott érvekkel összevetésre került volna, az ítélet nem juthatott volna más következtetésre, mint, hogy a keresetnek helyt kell adni, a szerződés nem ütközik jóerkölcsebe, vagy a jóerkölcsebe ütközésre

hivatkozás az Alaptörvény M) cikkéből eredő szabadságjogok védelmét nem töri át, a jöerkölcsbe ütközés nem megállapítható.

A támadott ítélet a Felperes Alaptörvény-sértésre történő hivatkozásaival nem foglalkozott, azt nem vizsgálta, az ítélet erre vonatkozó adatot nem tartalmaz. A Pécsi Törvényszék nem foglalkozott az ügy ezirányú alapjogi vonzataival.”

A jelen perben hivatkozott Kúria korábban közzétett BH2020.324. számú döntése a következőket tartalmazza:

„[22] Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallás utolsó előtti bekezdése szerinti az Alaptörvény a jogrend alapja, ugyanakkor az Alaptörvény C) cikk (3) bekezdése, az R) cikk (2) bekezdése és a T) cikk (2)-(3) bekezdése alapján az Alaptörvény nem jogszabály.

[23] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságoknak a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük. Ebből következően a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabálysértések vizsgálata körében a Kúriának a megsértettként állított jogszabályi rendelkezést az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmeznie, és erre figyelemmel kell állást foglalni a jogszabálysértésről. A Kúria azonban nem vizsgálhatja, hogy a jogerős ítélet sérti-e az Alaptörvényt, mert erre kizárólag az Alkotmánybíróság jogosult az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján.

[24] Mindezekre figyelemmel a Kúria azt nem vizsgálhatta, hogy a jogerős ítélet sérti-e az Alaptörvénynek a felülvizsgálati kérelemben megjelölt rendelkezéseit. A Kúriának ugyanakkor a felülvizsgálati kérelemben megsértettként állított régi Pp. 252. § (3) bekezdésének tartalmát az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmeznie, mert a jogorvoslatihoz való jog tényleges és hatékony érvényesítése a jogszabályok értelmezése során a bíróságokat is kötelezi {6/2020. (III. 3.) AB határozat [93]}.”

Kúria Pfv.VI.20.884/2023/2. számú végzése a 31. pontjában így foglalt állást a kérdésben: „...Márpedig az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek az értelmezése, miként annak vizsgálata, hogy a jogerős ítélet sérti-e az Alaptörvényt, **kizárólag az Alkotmánybíróság jogosult az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján.** Erre mutatott rá a Kúria is a Pfv.V.21.965/2018/8. számú, felperes által hivatkozott precedensértékű határozata (23) bekezdésében. Márpedig a felperes – a fellebbezésben írtakkal egyezően – azt állítja, hogy a jogerős ítélet sérti az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdését, vagy Alaptörvény ellenes. Ennek megítélése tehát nem a Pp. 409. §. (3) bekezdése hatálya alá tartozó jogkérdés, hanem Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó eljárás szükségességét veti fel.”

III/1.Sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése rendelkezése: „(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.” és sérült az Alaptörvény 28. cikk követelménye: „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

Az elsőfokú döntés még utalt arra, hogy az Alaptörvény M) cikke szerződéses szabadság elvét a jelen esetben a jöerkölcsbe ütközés, mint érvénytelenségi ok korlátozza be. A másodfokú döntésben aztán már e körben semmiféle adattartalom nincsen. A Kúria pedig már kifejezetten rögzítette, hogy nem bírósági, hanem kizárólagos Alkotmánybírósági hatáskör „az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek az értelmezése, miként annak vizsgálata, hogy a jogerős ítélet sérti-e az Alaptörvényt”

A bíróságok a tárgyi perben nem értelmezték az alkalmazandó jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban, így a kifejezetten kért Alaptörvény M) cikk-vel összhangban sem.

A Kúria szerint ráadásul nem lehet hozzá fordulni jogorvoslattal a Panaszosi kérelem szerint, hanem az Alkotmánybírósághoz kell, azaz jogorvoslati fórumként nem tud eljárni.

Az Alaptörvény 28. cikk a bíróságok, azaz a Pécsi Járásbíróság, a Pécsi Törvényszék és a Kúria számára is előírja, hogy a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. Ez a jelen esetben azt jelentette volna, hogy az érvénytelenségre vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket az Alaptörvény M) cikkével összhangban értelmezzék, és ezen értelmezésükről az ítéletben számot adjanak. Ezt a Panaszos joggal várta el.

A Kúria tévesen azonosította Alaptörvény rendelkezéseinek Alkotmánybírósági értelmezéseként a Panaszosi kérelem szerinti bíróságok általi jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangban történő értelmezését.

A Kúria által hivatkozott rendelkezés, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja a következő:

„(2) Az Alkotmánybíróság

d) alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját;”

Ez a rendelkezés nem mond olyat ki, hogy a bíróságok, így a Kúria az Alaptörvényt ne értelmezhetné, hogy arra kizárólag az Alkotmánybíróság lenne jogosult. Valójában a rendelkezés alkotmányjogi panasz esetére mondja azt, hogy a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját vizsgálja az Alkotmánybíróság.

Tehát az Alaptörvény 28. cikk szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok és az Alaptörvény összhangját vizsgálják, a 24. cikk (2) bekezdés d) pontja szerint pedig az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz esetén a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját.

Az, hogy az eljáró bíróságok, így a Kúria deklaráltan úgy foglal állást, hogy ő nem jogosult az Alaptörvény értelmezésére, és ezért nem vizsgálja az alkalmazandó jogszabályok és az Alaptörvény összhangját nem csak súlyos tévedésként jelenik meg a jelen esetben, de e miatt a Kúria jogorvoslati fórum minőségét is tévesen ítélte meg, elvonta a Panaszos elől.

A Panaszos ugyanis az eljárás során következetesen az alkalmazandó jogszabályok és az Alaptörvény M) cikk összhangjának vizsgálatát kérte, és ezt, pontosabban ennek elmaradását tette a felülvizsgálat engedélyezése illetve felülvizsgálata kérelme tárgyává is. Ezt a Kúria jól láthatóan önmagában is tévesen azonosította be. Panaszos azonban tisztában van azzal, hogy az Alkotmánybíróságtól nem kérheti ennek felülbírálatát, így nem is ez az alkotmányjogi panasz alapja.

Panaszos azt kifogásolja, hogy az eljárás során a bíróságok – a fentebb bemutatott tévedés miatt – nem tettek eleget az Alaptörvény 28. cikkben rögzített kötelezettségüknek. Panaszos esetében az eljárásban az Alaptörvény 28. cikk követelménye megsértésre került. Ha a bíróságok ebbéli alkotmányos kötelezettségüknek eleget tettek volna, az alapvetően hatott volna ki a perben született döntésekre, Panaszos számára kedvezően alakítva az eljárás eredményét.

A Pp. szerint Panaszos rendelkezésére állt volna a felülvizsgálat intézménye annak engedélyezése esetén. Panaszos ezt a jogorvoslati fórumot azért nem vehette igénybe a per alapkérdése tekintetében, azért zárta el előle a Kúria, mert tévesen alkalmazta és értelmezte az Alaptörvény 28. cikk és 24. cikk (2) bekezdés d) pontja előírásait.

Sérült az Alaptörvény 28. cikk követelménye az eljárásban, mert elmaradt az alkalmazandó jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangjának bíróságok általi vizsgálata.

Sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése, mert a Panaszostól jogszabályban biztosított jogorvoslati fórum, a Kúriai felülvizsgálat lehetősége került az Alaptörvény téves értelmezése miatt elvonásra.

A 25/2018. (XII.28.) AB határozat összefoglalása szerint: *“Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése alanyi jogot keletkeztet a jogorvoslat igénybevételére mindenki számára, aki a döntés folytán jogát vagy jogos érdekét sérteve érzi.” [...] Az Alkotmánybíróság gyakorlata számos követelményt határozott meg, amelynek meg kell felelnie a jogorvoslati rendszernek. E követelmények vonatkozásában az Alkotmánybíróság gyakorlata az Alkotmány alatt és az Alaptörvény hatályba lépését követően is következetes volt. A jogorvoslat egyik elemeként az érdemi, ügydöntő döntések tekintetében a más szerűhez vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségének biztosítását rögzítette [...], melyhez a közigazgatási döntések vonatkozásában társult a bírói út rendelkezésre állásának követelménye is. [...] Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát. [...] Az érdemi, ügydöntő döntések fogalma értelmezésekor a döntés tárgya és a személyre gyakorolt hatása a meghatározó, vagyis az, hogy az érintett helyzetét, jogait a döntés lényegesen befolyásolta-e. [...] A jogorvoslat ténylegességének követelménye, vagyis az, hogy a jogorvoslati fórum képes legyen a jogsérelem orvoslására két elemet foglal magában: egyrészt, hogy a jogorvoslati fórumrendszer igénybevételét nem gátolják-e jogszabályi előírások, másrészt, hogy milyen a jogorvoslat terjedelme, azaz teljes körűsége, illetve korlátozottsága. [...] Feltétlen követelmény, hogy az eljáró fórum az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassa és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálja. [...] E körben hangsúlyozottan jelen vannak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes bírósági eljárás követelményei. [...] Az Alkotmánybíróság – korábbi alkotmánybírósági határozatokra hivatkozva – rámutatott arra, hogy a tisztességes eljáráshoz szükséges jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez. [...] A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is. A tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem pedig attól függ, hogy az eljárási szabályok értelmében a bíróság mit vizsgálhat felül. [...]*

A 11/2019. (III. 29.) AB határozatban a testület akként foglalta össze a jogorvoslatihoz való jog lényegét: *„minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme a jogorvoslás lehetősége, vagyis hogy a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát. A jogorvoslat ténylegességének követelménye, vagyis az, hogy a jogorvoslati fórum képes legyen a jogsérelem orvoslására, két elemet foglal magában: egyrészt, hogy a jogorvoslati fórumrendszer igénybevételét nem gátolják-e jogszabályi előírások, másrészt, hogy milyen a jogorvoslat terjedelme, azaz teljeskörűsége, illetve korlátozottsága. A hatékony bírói jogvédelem követelménye része a tisztességes bírósági eljáráshoz való jognak. A jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem pedig attól függ, hogy az eljárási szabályok értelmében a bíróság mit vizsgálhat felül.”* {11/2019. (III. 29.) AB határozat, Indokolás [11]}.

„A jogorvoslatihoz való jog mindenkit megillet. Ennek természetesen többféle formája lehet. A jogorvoslatihoz való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szerűhez vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét jelenti, abból tehát nem feltétlenül következik a bírósághoz fordulás joga.” (5/1992. (I. 30.) AB határozat)

A Pp. 406. §. (1) bekezdése biztosítja a Kúria általi felülvizsgálat jogát:

„406. § [A felülvizsgálat alapja és tárgyai]

(1) A jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés (e fejezetben a továbbiakban együtt: ítélet) felülvizsgálatát a Kúriától az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással a fél, valamint a rendelkezés rá vonatkozó része ellen az kérheti, akire az ítélet rendelkezést tartalmaz.

Panaszos tisztában van vele, hogy ez egy rendkívüli jogorvoslati forma, amit a Pp. 409. §. (1) bekezdése szerint a jelen esetben a Kúriának engedélyeznie kell:

„(1) Ha a felülvizsgálatnak a 408. § alapján nem lenne helye – ugyanakkor törvény a felülvizsgálatot más okból nem zárja ki – a felülvizsgálatot a Kúria a (2) bekezdés szerinti esetekben engedélyezheti, a (3) bekezdés szerinti esetben engedélyezi.”

A jelen esetben a Kúria téves Alaptörvényértelmezése vonta el a felülvizsgálat lehetőségét a Panaszostól. Tehát a jogorvoslati fórum „járt” volna Panaszosnak, annak igénybevétele a Pp.-ben, és így az Alaptörvényben biztosított joga volt. Panaszosnak a felülvizsgálatra az engedélyt meg kellett volna jogszerű, Alaptörvénynek megfelelő eljárás mellett adni, azaz ha a Kúria az Alaptörvényt helyesen értelmezte volna.

A jogorvoslat joga így a Kúriai felülvizsgálat útján rendelkezésre kellett volna álljon a Panaszos számára, annak elvonása a jelen esetben Alaptörvény ellenes volt.

Így kapcsolódik össze a tárgyi perben az Alaptörvény 28. cikk alkalmazásának hiánya, téves értelmezés miatti eljárási mellőzése az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog alapelve megsértésével. A bíróságok működésére irányuló Alaptörvényi elvárás megsértése, így eredményezi a jogorvoslathoz való jog Alaptörvényi elvárás megsértését.

III./2. Sérült az Alaptörvény M) cikke: *„(1) Magyarország gazdasága az értéktérítő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik. (2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági versenyt feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”*

Sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése: *„(1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”*

Alaptörvény 28. cikk követelménye: *„A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”*

Sérült a szerződéses szabadság Alaptörvényben biztosított alapelve, az eljárás nem volt tisztességes.

Panaszos leszögezi, tisztában van az Alkotmánybíróság bírói döntések felülbíralata körében kialakított álláspontjával, ami a IV/2414/2022 végzésben is megjelenik az Alaptörvény M) cikkre hivatkozó panasz tárgyában hozott döntésben:

„Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a hatalommegosztás rendszerében a többi állami szervnek a bíróságok jogértelmezését el kell ismernie {lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]; 3014/2022. (I. 13.) AB végzés, Indokolás [27]}. A testület gyakorlata következetes abban, hogy „[a]z Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére van jogköre, a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbíralatára azonban már nem rendelkezik

hatáskörrel” {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}. „Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [...]” {3137/2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [9]}”

„Az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésére és XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított indítványi érvekkel szemben az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a bíróságok jogkörébe tartozó – így nem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó alkotmányossági – kérdésnek tekinti a tényállás megállapítását és megítélését, az alapügy tárgyát képező, a végkielégítés összegére vonatkozó vitatott szerződési feltétel jóerkölcsbe ütközés vizsgálatát, illetve eldöntését.”

„Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelme tekintetében az indítványi kérelem tartalmát illetően arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó valójában nem alkotmányossági problémát tárt fel, hanem az eljáró bíróság jogértelmezését, a bírói jogalkalmazói tevékenység körébe tartozó törvényességi kérdéseket vitatott. Az alkotmányjogi panaszban foglalt érvek alapján ezért nem állapítható meg, hogy a végkielégítés megfizetése tárgyában indított perben hozott támadott bírói döntéssel kapcsolatban az Abtv. 29. §-ában szereplő feltételek fennállnak.”

Ennek megfelelően nem a bírói döntés irányát, a bizonyítékok értékelését, a tényállás megállapítás problémáit, annak megítélését, hanem a bírói döntést érdemben befolyásoló Alaptörvény ellenességét panaszol a Panaszos.

Az Alkotmánybíróság 8/2014. (III.20.) határozata szerint:

„[83] Jóllehet az előző Alkotmány korábban deklarálta, hogy Magyarország piacgazdaság (a tervgazdaság elvetéseként), az Alaptörvény a gazdasági rendszerről nem tartalmaz hasonló döntést. Ugyanakkor az Alapvetés szabályai között [M) cikk] szerepel, hogy hazánkban a vállalkozás szabad, és az állam biztosítja a verseny feltételeit, továbbá mindenkinek joga van a tulajdonhoz [XIII. cikk (1) bekezdés].

[84] A vállalkozás szabadsága, a tisztességes gazdasági verseny feltételeinek biztosítása, továbbá a tulajdon alapvető jogként való szabályozása – a piacgazdaság deklarálása nélkül is – azt jelenti, hogy Magyarország gazdasága piacgazdaság.

[85] Az Alkotmánybíróság a 3192/2012. (VII. 26.) AB határozatában rámutatott arra, hogy bár az Alaptörvény – szemben a korábbi Alkotmánnyal – nem nevesíti külön a piacgazdaság követelményét, az alkotmánybírósági gyakorlat alapján annak két létfontosságú elemét, a vállalkozás és a verseny szabadságát azonban tartalmazza (Indokolás [19]). Kifejtette továbbá: „A piacgazdaság, és így az Alaptörvény M) cikke által védett vállalkozás és verseny szabadsága működésének elengedhetetlen feltétele a szerződési szabadság, amely ennek következtében szintén élvezzi az Alaptörvény védelmét. Ezt támasztják alá a szerződési szabadságnak a Ptk.-ban foglalt garanciális szabályai is.” (Indokolás [21])”

A 3298/2014. (XI.11.) Alkotmánybírósági határozat szerint:

„[29] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a Magyarország gazdasági alaprendjét meghatározó Alaptörvény M) cikkéből következő szerződési szabadság – mint a piacgazdasági lényegi eleme [13/1990. (VI. 18.) AB határozat, ABH 1990, 54, 55.] – (nevesítetlen) alkotmányos jog, de nem minősül alapjognak, mivel az Alkotmánybíróság azt nem alapvető jogot tartalmazó rendelkezésből vezette le. Éppen ezért nem alkalmazandó rá az alapvető jogok korlátozhatóságáról rendelkező I. cikk (3) bekezdése sem, vagyis a szerződési szabadságnak még lényeges tartalma is korlátozható. [Hasonlóan: 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 159.; 128/B/1999. AB határozat, ABH 2002, 954, 956.; 852/B/1995. AB határozat, ABH 2002, 724, 728.; 897/B/1994. AB határozat, ABH 1995, 722, 726.] Ebből következik az is, hogy a szerződési szabadság mint önálló alkotmányos jog védelmi szintje más, a nevesített alapvető jogokon és alkotmányos

intézményeken keresztül jut érvényre. Közvetlenül a szerződési szabadságra mint alkotmányos jogra, az alapvető jogok megsértéséhez hasonló alkotmány sérelem nem alapozható. [Hasonlóan: 327/B/1992 AB határozat, ABH 1995, 604, 607; 897/B/1994. AB határozat, ABH 1995, 722, 726.] A szerződési szabadság korlátozása akkor lehet alaptörvény-ellenes, ha a korlátozásnak nincs alapos oka, a korlátozás nem ésszerű. [Hasonlóan: 15/1994. (III. 10.) AB határozat, ABH 1994, 414, 415; 1414/D/1995. AB határozat, ABH 1999, 539, 541.; 852/B/1995. AB határozat, ABH 2002, 724, 728.]”

A 15/1994. (III.10.) Alkotmánybírósági határozatban foglaltak szerint:

„A szerződési szabadság nem tartozik az alapvető jogok körébe. Jogszabály a lényeges tartalmát is korlátozhatja feltéve, hogy a korlátozásnak kellő súlyú alkotmányos indoka van.”

A 852/B/1995. Alkotmánybírósági határozat szerint:

„A szerződési szabadság korlátozásáról általános jelleggel azt mondta ki az Alkotmánybíróság, hogy a korlátozás abban az esetben tekintendő alkotmányellenesnek, ha a szerződési szabadsággal szoros kapcsolatban álló, azt megvalósító vagy magában foglaló alapvető jog vagy alkotmányos intézmény sérelme is megvalósul [327/B/1992. AB határozat, ABH 1995. 604., 607.]. Ezen kívül a szerződési szabadság korlátozása alkotmányellenes lehet akkor is, ha a korlátozásnak nincs alapos oka, a korlátozás nem ésszerű [15/1994. (III. 10.) AB határozat, ABH 1994. 414., 415.; 1414/D/1995. AB határozat, ABH 1999. 539., 541.].”

Panaszos azt nem vitatja, hogy általános jelleggel az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazása, mint a szerződéses szabadság korlátozása nem idézi elő az alapvető jog vagy alkotmányos intézmény sérelmét. A jelen esetben nem is erről van szó.

A jogszerű korlátozási lehetőségre hivatkozással a szerződéses szabadság korlátozása nem lehet önkényes, önkényt nem igazolhat. A jelen esetben a korlátozásnak nincs alapos oka, nem is ésszerű. Miként azt az előző pontban kifejtettem, az Alaptörvény 28. cikk érvényesülése hiánya okán az Alaptörvény M) cikk követelményével való összevetés az eljárásból hiányzott, így valójában az alapelv korlátozásának magyarázatát az eljárás nem is adja. Tehát az eljárásban nem ismerhetőek meg azok az alkotmányos indokok, és ekként mérlegelés, összevetés alapja sem lehet, ami a korlátozást megalapozza.

Mindaz pedig a tisztességes eljárás elve sérelmét eredményezi.

Az eljárásban született ítéletek - mellőzve a pontos jogszabályi megjelöléseket – a korlátozásnak a következő indokait adják:

Az elsőfokú ítélet 60. pontja szerint:

„Összegezve a fentieket, a bíróság álláspontja szerint a közpénzzel való gazdálkodás alaptörvényi szinten lefektetett elveit és az ebben a körben érvényesülő általánosan elfogadott erkölcsi normákat sérti az állambiztosítási alrendszerébe tartozó jogi személy részéről egy olyan szerződés megkötése, amelynek célja egyéb jogszabályi eszközök útján pénzügyi kötelezettségvállalás nélkül is elérhető, amely határozott időre a rendes felmondás jogának kizárásával létesít bizalmi jogviszonyt olyan helyzetben, amikor bizonytalan, hogy az a törvényes képviselő akinek a részéről a megbízottal szemben a bizalom megvan, mennyi ideig fogja betölteni ezt a pozíciót, amelyet a veszélyhelyzeti rendkívüli felhatalmazás kibaszálása mellett az önkormányzat gazdálkodására vonatkozó valamennyi szabály figyelmen kívül hagyásával kötöttek. Hangsúlyozza a bíróság, hogy az alperes ezen magatartása kizárólag azért vezethet a perbeli szerződés érvénytelenségére, mert annak a tárgya közpénz, közpénzen. Ez az a tényállási elem, amely folytán előtérbe kerülhetnek az általános társadalmi elvárások és közjogi elvek azon magánjogi elvvel szemben, mely szerint saját félrőható magatartásából senki nem szerezhet előnyt. Ebben a körben”

azonban utalni kell arra is, hogy a felperes is tudatában volt a szerződés megkötésakor, hogy az alperes közpénzzel gazdálkodik, amelyhez a szigorú jogszabályi előírások mellett kiemelt társadalmi elvárások is kapcsolódnak."

A másodfokú ítélet a 14. pontjában erre hivatkozik vissza, és a BDT2007.1585. döntésre hivatkozással 4 pontban jelöli meg a jóerkölcs megállapítása alapját, amit az ítélet 15. pontjában egészít ki indokolással és az EBH2003.956. számú döntésen keresztül a BH1992.454. számú döntésre hivatkozással.

Maguk a hivatkozások a következők:

- a polgármester ismerte a képviselő testület többsége azon szándékát, hogy az átmeneti feloszlatai korlátozás után fel kívánja magát oszlatni, és új választást akar
- „a közbeszerzéshez érő, megfelelő szakemberekkel, a korábbi gyakorlatnak megfelelően a nagyobb projektek esetén eseti megbízási szerződéseket is lehetett volna kötni szükség szerint csekélyebb anyag ráfordítással vagy olyannal, ahol az ellentételezés a projekt része, és az nem az önkormányzatot – az adófizetők pénzét – terheli.”
- COVID alatt a polgármester egy személyben döntött a szerződéskötésről
- a járvány miatti különleges jogrend által nyújtott, szokásost meghaladó felhatalmazás az átlagost meghaladó erkölcsi normákat eredményez, magasabb mércét szab

A külön megnevezett bírósági döntések az alábbiak voltak:

BDT2007.1585. (Fővárosi Ítéletábla 3. Pf. 20 870/2005/3.)

„A szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző voltának megítélésénél nem a szerződő fél egyéni érdekérelmét kell vizsgálni, hanem azt, hogy maga a jogügylet társadalmilag elítélendő-e, az általános társadalmi megítélés egyértelműen tisztességtelennek, elfogadhatatlannak tartja-e.

Érvénytelen az olyan kikötés, amely a jobb vagy kedvezőbb szolgáltatás ösztönzésére további díjfizetést úgy állapít meg, hogy az annak feltételül megjelölt, elérni kívánt többletcél már eleve biztos, de legalábbis a szerződő felek tudják vagy megfelelő eljárás mellett tudniuk kell, hogy a kedvezőbb szolgáltatás eléréséhez minden feltétel fennáll. Ilyen esetben a teljesítő félnek plusz eljárásra, ráfordításra nincs szüksége, ezért az ily módon meghatározott kikötés nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik.”

A tárgyi ítélet lényege szerint:

„Ha egy szerződésben a jobb vagy kedvezőbb szolgáltatás ösztönzésére úgy kötnék ki további díjfizetést, hogy az annak feltételül megjelölt, elérni kívánt többletcél már eleve biztos, de legalábbis a szerződő felek tudják vagy megfelelő eljárás mellett tudniuk kell, hogy a kedvezőbb szolgáltatás eléréséhez minden feltétel fennáll, akkor a teljesítő félnek plusz eljárásra, ráfordításra szüksége nincs, emiatt az ilyen kikötés a jóerkölcsbe ütközik.

A Ptk. 201. § (1) bekezdésében foglalt visszerbesség követelménye ugyanis ide nem értve az ingyenes szerződéseket nemcsak jogszabályi előírás, hanem általános társadalmi elvárás is tükröz, így azt a követelményt, hogy a kikötött szolgáltatásért történjen ellenszolgáltatás. Amennyiben a felek a nyújtandó szolgáltatás meghatározásánál már eleve azzal számolnak (vagy azzal kellene számolniuk), hogy arra ügysem kerül sor, mivel az, vagy annak feltételei már teljesültek, az említett társadalmi elvárásnak nem tesz eleget a szerződés. A jelen esetben is erről van szó. A becsült értékbecslések, köztük a közigazgatási eljárások során készített szakértői vélemények arra engednek következtetni, hogy a felperes jogelődjének törvényes képviselője tisztában volt a perbeli területen kialakult forgalmi értékekkel, így azzal is, hogy a szolgáltatási jog alapításáért mennyi a reális négyzetméterenkénti díj. Az e fölötti összeg irreális, az ingatlanulajdonosoknak megalapozott követelése ennek kapcsán nem lehet, e körben ösztönzésre nincs szükség, e vetítési alap tekintetében a kikötés jóerkölcsbe ütközik. Az értékbecslések figyelembevételével a reális kártalanítási összeg négyzetméterenként 8-10 Ft körül alakul, így a másodfokú bíróság 9 Ft-ban határozta meg a 25 Ft helyett a négyzetméterenkénti összegű vetítési alapot. E kikötés tekintetében részleges érvénytelenségről van szó a Ptk. 239.

§-d alapján, hiszen arra adat nem merült fel, hogy a felek ezen kikötés nélkül a szerződést nem kötötték volna meg. A 9 Ft, valamint a ténylegesen kialakított négyzetméterár összege közötti különbséget 50%-ával kapcsolatos díjmegállapodás azonban nem ütközik a jóerkölcsbe és feltűnő értékaránytalanság sem állapítható meg. E tekintetben a másodfokú bíróság a kikötést érvényesnek találta.”

BH1992. 454.

„Sajtótermék nyilvános közlésének megtűltása iránti kérelem elbírálásánál irányadó szempontok [1949. évi XX. tv. 61. §, 1986. évi II. tv. 3. § (1) bek., 15. § (3) bek., 12/1986. (IV. 22.) MT r. 19-20. §].”

A tárgyi ítélet vonatkozó lényege szerint:

„A közerkölcs fogalmát és tartalmát jogszabály nem határozza meg. Azok a magatartási szabályok sorolhatók ide, amelyeket a társadalom általánosan elfogad. Művészi alkotás sajtótermékben való megjelenítése is sértheti a közerkölcsöt, ennek következtében az St. 15. §-ának (3) bekezdése alapján nyilvános közlése megtűlthető.

E jogkövetkezmények alkalmazásánál azonban rendkívül körültekintően kell eljárni, hogy alapvető alkotmányos jogok indokolatlanul ne szenvedjenek csorbát. A sajtótermék közerkölcsbe ütközését akkor lehet megállapítani, ha ezen jellege a közfelfogás szerint egyértelmű és vitathatatlan. Következésképpen a jelen eljárás alá vont sajtótermék címlapján közölt grafikai alkotás közerkölcsöt sértő jellegének eldöntése nem művészeti, esztétikai kérdés, amelynek megítéléséhez szakértő szükséges.”

EBH2003. 956. (egyben BH2004.21.) (Legf. Bír. Gfu. X. 30.191/2003. sz.)

„I. Az ÁPV Rt.-nek az a törekvése, hogy a jogszabály eltérő értelmezése következtében felmerült járulékszigetési kötelezettségét csökkentsse, s ennek lebonyolítására megbízási szerződést kössön, nem ütközik jogszabályba [1989. évi XIII. tv. (a továbbiakban: Átv.) 21. § (1) és (2) bek., 1995. évi XXXIX. tv. (a továbbiakban: Priv. tv.) 71. § (1) bek., 1992. évi XXXVIII. tv. (a továbbiakban: Ábt.) 108. § (2) bek., 1983. évi 4. tvr. 1. §, Ptk. 200. § (1) bek., 1960. évi 11. tvr. (a továbbiakban: Ptk.) 36/A. §].

II. A szerződés jóerkölcsbe ütközésére történt hivatkozás esetén vizsgálandó körülmények. A jóerkölcsbe ütközés meghatározása körében irányadó szempontok [Ptk. 200. § (2) bek., 207. § (1) bek., 237. § (1) bek., 1960. évi 11. tvr. (Ptk.) 36/A. §, 1989. évi XIII. tv. (Átv.) 21. § (1) és (2) bek., Pp. 4. § (1) bek., 213. § (1) bek., 215. §, 247. § (2) bek., 253. § (3) bek.].”

A tárgyi ítélet vonatkozó lényege szerint:

„A jóerkölcs a kialakult értelmezés szerint - polgári jogi értelemben - a társadalom általános értékététét, a magánautonómiának a társadalmi köznegegyezés által meghatározott korlátait, az általánosan elvárható magatartás színvonalát fejezi ki. A szerződéses szabadság tehát nem korlátlan, a törvény nem fogadja el érvényesnek azokat a szerződéseket, amelyek nyilvánvalóan sértik az általánosan kialakult erkölcsi normákat. A Ptk. 4. §-a a kódex eszmei alappjaként emelte jogszabályi rangra azt az erkölcsi szabályt, hogy a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megfelelően kell eljárni a polgári jogi jogviszonyokban, és ez a szabály már a szerződésalkötést célzó tárgyalások során is irányadó. Mindebből az következik, hogy az üzleti életben a tisztességesen gondolkodó emberek értékrendje az a mérce, amely a jóerkölcs absztrakt fogalmának meghatározásánál irányadó.

A közpénzek banyag kezelése, a bizonytalan, átalakulóban lévő gazdasági-, társadalmi struktúra adta lehetőségek kihasználása, a magasan kvalifikált munkákért járó éves díjazás több százszorosát meghaladó jövedelem megszerzése nyilvánvalóan a társadalom erkölcsi rosszállását vonják maguk után.”

Az elsőfokú ítélet alapján az az alkotmányossági probléma merül fel, hogy a szerződéses szabadság Ptk.-ban rögzített Alaptörvényben garantált elvét áttöri-e, korlátozhatja e önmagában az, hogy a

nem vitásan magánjogi jogviszony finanszírozása az egyik fél által közvetetten közpénzből történik. A közvetetten közvagyon, közforrás jellege önmagában korlátozóan hathat e a szerződéses szabadság elve érvényesülésére, alkalmazhatóvá teszi e a Ptk.-ban korlátozási lehetőségként nevesített érvénytelenséget.

Álláspontom szerint ez ésszerűtlen, nem alapos ok. Ha ugyanis önmagában az, hogy egy magánjogi jogviszonyban az egyik fél forrása közvetetten közvagyonból ered, és e miatt önmagában a szerződéses szabadság korlátozható, a szerződése szabadság állandó, mérlegelés nélküli korlátozását jelentené minden állami, önkormányzati vonatkozású jogviszonyban. Ezekben a jogviszonyokban ezáltal egy állandó, bizonytalan tartalmú korlátozás jelenne meg, ami valójában éppen azt jelentené, hogy az állami forrású jogviszonyokban általános jelleggel a szerződéses szabadság elve nem érvényesülhet.

Az Alaptörvény 28 cikkét sértő értelmezése ez közvagyon Ptk. rendelkezéseire kiható értelmezésének, mely az Alaptörvényi összevetés nélkül önmagában önkényes értelmezést jelent, jogbizonytalanságot eredményezve, jelen eljárásban a tisztességes eljárás elvét sértve.

A másodfokú ítélet érvei alapján ugyancsak alkotmányossági problémákat láthatunk. Az ítélet két érve is a polgármester egyszemélyi eljárására hivatkozik, amit a COVID helyezett tett lehetővé. A polgármester ezen jogosultsága, és egyben kötelezettsége a COVID korlátozások miatt a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 46. §. (4) bekezdésén alapul: „(4) *Vészhelyhelyzetben a települési önkormányzat képviselő-testületének, a fővárosi, megyei közgyűlésnek feladat- és hatáskörét a polgármester, illetve a főpolgármester, a megyei közgyűlés elnöke gyakorolja. Ennek keretében nem foglalat állást önkormányzati intézmény átszervezéséről, megszüntetéséről, ellátási, szolgáltatási körzeteiről, ha a szolgáltatás a települést is érinti.*”

Az ítélet egy jogszabályi előírásban biztosított jogot, egyben gyakorlandó kötelezettséget hivatkozik meg a szerződéses szabadságot korlátozó okként. Itt jelenik meg kirívó problémaként, hogy elmaradt a jogi szabályozás Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata az eljárásban.

Jogszabálynak megfelelő eljárással fogalmilag nem valósulhat meg a szerződéskötési szabadság korlátozásának lehetősége, arra korlátozást alapítani nem lehet, hiszen maga a jogszabály sem korlátoz, hanem éppen ellenkezőleg, jogosít. Ésszerűtlen a jogszabályi felhatalmazást korlátozási lehetőségként értelmezni.

A közbeszerzési szakember szükségszerűtlenségére vonatkozó hivatkozás túl azon a sajátosságon, hogy az állami és uniós támogatásokat nem tekinti az ítélet az adófizetők pénzének, egy üzleti döntés kritikája, ahol a Pécsi Törvényszék eljáró tanácsa állást foglal a Pécsi Törvényszékkel azonosan megkötött szerződésről, kvázi minősítve a Pécsi Törvényszék – azóta „leváltott” - elnöke szerződéses gyakorlatát.

Ez az érv sem jogilag, sem más módon korlátozási okként nem kezelhető. Itt kizárólag a pártatlanság és függetlenség kérdése szempontjából lehet a kérdést vizsgálni, mert az, hogy egy eljáró tanács üzen a saját szervezeti vezetőnek egy ítéleten keresztül, ebbe a körbe tartozik.

Marad tehát az a kérdés, hogy egy jövőbeli szándékközlés korlátozhatja e a szerződéskötési szabadságot. Álláspontom szerint nem. A kettő között még összefüggés sincsen.

A Ptk. szerinti, Alaptörvény által védett szerződéskötési szabadság elvét nem korlátozhatja sem az, hogy a testület többsége egy jövőbeli szándékot megfogalmaz, sem az, hogy a magánjogi jogviszonyban közpénz az ellenérték forrása, sem az, hogy a COVID alatt az adott helyzetre előírt

szabályoknak megfelelően történt a szerződéskötés, sem az, hogy az ítéletet hozó bírósággal egyezően megkötött szerződést üzleti szempontból feleslegesnek ítélte meg az eljáró tanács. Nincs átmeneti, jog által nem szabályozott helyzet, hanem éppen ellenkezőleg, a polgármester jogszerűen járt el.

Azzal biztosan nem korlátozható az alkotmányos alapelv, hogy az ítélet szerint üzleti döntési körben a polgármesternek más megoldást kellett volna választania.

Az ítélet indokai, így különösen a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 46. §. (4) bekezdése fennelkezése ítéleti értelmezése kivívóan sértik az Alaptörvény 28. cikk követelményét.

Az ítélet nem nevez meg egyetlen olyan indokot sem, ami akár önmagában, akár az indokok összessége által olyan súlyos, olyan ésszerű lenne, ami a szerződéskötési szabadság elvét ok-okozati összefüggéssel bekorlátozhatná, az Alaptörvényi védelmet áttörhetné. Az ítéleti hivatkozások ésszerűtlenek, a logika szabályainak nem felelnek meg, súlytalanok, és a már hivatkozott esetben a pártatlanság elvének sérülését eredményezők.

Sem az elsőfokú, sem a másodfokú ítélet nem foglalkozik a piacgazdaság védelmével, azon belül a vállalkozás szabadságával és annak Alaptörvényi védelmével. Az ítéletekben egyáltalán nem jelenik meg a vállalkozás és verseny szabadságának elve és értékelése. Az ítéletek jogbiztonságot, szerződéskötés biztonságát sértő, teljes bizonytalanságot eredményező hatását az eljárás egyáltalán nem vette figyelembe.

A Panaszolt bírósági döntések a piaci viszonyokba való súlyos, indokolatlan beavatkozás eredményeznek.

Mivel az Alaptörvénnyel, annak M) cikkével való összhang vizsgálata elmaradt, így e vonatkozásban a tisztességes eljárás elve is megsértésre került.

A tisztességes eljárás Alaptörvényben biztosított jogából az következne, hogy a bíróság az Alaptörvény 28. cikk követelményeinek megfelelően értelmezi a jogszabályokat, azokat összeveti a Ptk. és az Alaptörvény szerződéses szabadságra vonatkozó rendelkezéseivel, majd ezen összevetés eredményeként állást foglal. Ha az így képződött eredmény az, hogy az ítéleti érvek korlátozzák, áttörnek a szerződéses szabadság elvét, akkor annak ismertetésével az ítélet arról számot ad.

A jelen esetben egy társadalom által támogatott cél érdekében, egy társadalom által elvárt alaposságú és sokelemű döntési folyamatban született meg a külső szakértő igénybevételére vonatkozó döntés. Ezt követően a társadalom által elvárt alaposságú tájékozódás és kiválasztás zajlott a szakértő (Panaszos) kiválasztása tekintetében. A megbízási szerződés megkötését alkufolyamat előzte meg, ahol a társadalmi elvárásnak megfelelően körültekintően eljáró perbeli alperes mérlegelve az ár-szerződéses időtartam viszonyát, magát a konstrukciót, kialakítva egy politikai kompromisszumot is, kötötte az alperes számára összességében legkedvezőbb szerződést. Mindez a folyamat a COVID járvány előtt, és döntő részében a testület frakciója feloszlási szándék bejelentése előtt zajlott le.

Függetlenül attól, hogy a perbeli alperes a saját szabályait betartotta-e vagy sem a szerződés alperesi szervezetrendszeren belüli kezelése során, még a bíróság által állított szervezeten belüli szabálysértések sem eredményeznének az ügylet megkötése szempontjából társadalmi elítélést, mert társadalmilag elítélni, rossszallani akkor sem az ügyletet rossszallaná a társadalom, hanem az

erkölcsileg kétségbevonhatatlan ügylet alperesi belső adminisztrációs, döntési lekezelését. Mindez a szerződéses szabadság elvével nincs összefüggésben, az elv védelmét nem korlátozhatja.

Az pedig, hogy az erkölcsileg támogatott ügylet alperesi adminisztrációs lekezelése – melyről tudomást sem szerez sem a Panaszos, sem a társadalom – nem volt szakszerű vagy jogszerű, nem az ügylet jóerkölcsbe ütközését, a szerződéses szabadság korlátozását eredményezhetik, hanem legfeljebb az alperesi szervezetrendszerrel, az alperesi működésről eredményezhetnek negatív véleményt. A szerződés érvényességéhez, a szerződéses szabadság elvéhez azonban az alperes belső működési problémáinak semmi köze nincsen.

Leegyszerűsítve a kérdést: a társadalom ha elítélne valamit, ha az Alaptörvény valamihez korlátozó hatást társítana az ítéleti tényállás mellett, akkor az nem a szerződés – annak tartalma, célja, stb. – vagy a szerződéskötés lenne, hanem az alperes belső működése, döntéshozatala, annak zavarai. Az ítélet e kettő között nem tett különbséget.

A tárgyi ítélete(ek) kirívóan okszerűtlen módon az alperesi működési zavarok miatt nem az alperesi működésre von le következtetést, hanem a szerződésre, és annak jóerkölcsbe ütköző voltára, ekként a szerződéskötési szabadság korlátozási lehetőségére. A logika szabályai szerint azonban ilyen következtetés nem lenne levonható. Kizárólag kirívóan okszerűtlen értékelés mellett, a logika szabályai súlyos megsértésével juthatott el az ítélet az alperesi szervezeten belüli magatartás és adminisztrációs eljárás értékelése útján – a szerződés jóerkölcsbe ütközésének megállapításához, a szerződéses szabadság elve korlátozásának lehetőségéhez.

A bíróság a szerződéses szabadság elve érvényesülése Ptk.-ban általánosan az érvénytelenség esetében biztosított korlátozása lehetőségét önkényesen és Alaptörvényellenesen arra használta fel, hogy a perbeli alperes számára egy üzleti döntés eredményeként megkötött szerződésből kibújási lehetőséget biztosítson. Önmagában ez a cél is, amit az ítélet megvalósít, Alaptörvényellenes.

Az ítélet ugyanis azt eredményezi, hogy miközben az alperes tisztában volt és van azzal, hogy ha rövidebb időre – illetve felmondás lehetőségét biztosítva – kötött volna szerződést a Panaszossal akkor magasabb kiindulási és havidíjat kellett volna fizetnie, maga alkudta ki az alacsonyabb havidíjat és a hosszabb időtartamot, eddig az ítélet beleavatkozik a szerződéses viszonyba és anyagi előnyhöz juttatja alperest, megkárosítva a Felperest. Ez pedig nyilvánvalóan ellentétben áll azon Alaptörvényi elvárással, hogy a szerződéses szabadság korlátozására csak alapos okból, ésszerűen kerülhet sor, hiszen a nevezett ok sem nem alapos, sem nem ésszerű. Az Alaptörvény M) cikk követelménye kirívóan kerül megsértésre.

Alaptörvényi oldalról nem lehet az támogatható, hogy pusztán azért mert közvetetten közpénzről van szó, a szerződést kötő piaci szereplőnek viselnie kelljen egy olyan szerződéses kockázatot, hogy a szerződése költségvetési szereplője miután kiélvezte a szerződés előnyeit, bármikor a jövőben egyszer csak a saját belső, a piaci szereplő számára meg sem ismerhető, nem észlelhető működési problémáira hivatkozással bírósági segítséggel érvényteleníthesse a kötelezettségvállalását, a szerződéses szabadság elvét bírósági asszisztencia mellett áttörje, korlátozza.

Mindez az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése tisztességes eljárás sérelmét eredményezi.

IV. Sérül az Alaptörvény XXVIII. cikk tisztességes eljárás elve: „(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

A bíróság eljárása, illetve maga az ítélet Panaszos vonatkozásában valójában "meglepetésként" jelentkezik. Álláspontunk szerint ennek jogbiztonsági aggályai vannak. Az ítélet ugyanis azt deklarálja, hogy a kérelmek és az ellenkérelmek előterjesztését követően a peres eljárás bárhogy alakulhat, arról még értesítenie sem kell a bíróságnak az eljárásban a feleket. Kvázi a peres felek valójában csak megzavarják a bíróság „tetszőleges” tartalmú eljárását/döntését. Elég a kereset és az ellenkérelem benyújtása/előadása, a jelen esetben egy jogszabályi hely megjelölése, amivel lényegében a bíróság felhatalmazást kap bármire, amiről aztán még értesítenie sem kell senkit, csak az eljárása végén megszületik egy valamilyen tartalmú döntés.

Álláspontom szerint az ítélet által képviselt és érvényesített álláspont sérti Panaszos – és mindenki más – viszonylatában a tisztességes eljárás Alaptörvényben biztosított alapkövetelményét:

A bíróság eljárása nem felelt meg sem a tisztességes eljárás (fair trial), sem a meghallgatáshoz való jog (right to be heard) követelményének. Álláspontunk szerint a jelen esetben fennáll az Alkotmánybíróság több döntésében megfogalmazott azon helyzet, miszerint: „Mindaz még akkor is sérti a tisztességes eljárásból való jogot, ha a bíróság döntés egyébként helyesnek látszó következtetést tartalmaz. A feleknek ugyanis az esetben is lehetőséget kell kapniuk egy tisztességes eljárásban arra, hogy tény és jogelőadásait az adott kérdésre vonatkozóan megtehessék. Különösen szembetűnő ugyanakkor a tisztességes eljárás követelményének sérelme akkor, ha a meglepetés erejével meghozott, a semmiből előkerülő kérdésre alapozott döntés egy nyilvánvalóan téves jogi következtetésen nyugszik...”

A Pp. 2. §. (2) bekezdése szerint:

„(2) A bíróság - törvény eltérő rendelkezése hiányában - a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van.”

A Pp. 342. §. (1) bekezdése szerint: „[Az érdemi döntés korlátai]

(1) Az érdemi döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, az ellenkérelmen és a beszámítási kérelmen. Ez a szabály a főkövetelés járulékaire is irányadó.”

„(3) Törvény eltérő rendelkezése hiányában az érdemi döntés nem terjedhet ki olyan jogra, amelyet a fél a perben nem állított.

(4) A bíróság az egymással eshetőlegesen viszonyban álló keresetekről csak azok előterjesztett sorrendjében dönthet.”

Álláspontunk szerint a bíróság a Pp. 342. §. (1) bekezdését sértve túlterjeszkedett a Felek kérelmein döntésében. A bíróság a Pp. 2. §. (2) bekezdését sértve nem a Felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötötte magát.

A másodfokú bíróság ítélete 11. és 12. pontjában a kérdésben így foglalt állást:

„A fentiekből az is következik, hogy a bíróság a fél által megjelölt jogcímhez, illetve jogalaphoz van kötve, a jogi érveléshez nem, mérlegelheti, hogy az elért tények melyikével tölti ki tartalommal, a megállapítható releváns tényekből – a fél által megjelölt jogalap keretein belül – milyen jogi következtetéseket von le, esetleg olyanokat is, melyek nem pontosan egyeznek a felek által előadottakkal, de mindenkor az érvényesített jog határai között.

Az alperes anyagi jogi kifogását, azaz a keresettel érvényesített jog (megbízási díj, kártérítés stb.) érvényesíthetőségét kizáró, gátló anyagi jogi rendelkezést elsődlegesen a Ptk. 6:96. §-ában jelölte meg. Ezen jogalapon az elsőfokú bíróság nem terjeszkedett túl, kizárólag azt vizsgálta – különböző aspektusokból, a bírói gyakorlat által kialakított szempontrendszer és az elért tényeket figyelembe véve – hogy a szerződés nyilvánvalóan a jó erkölcsbe ütközik-e, más semmisségi okot nem vizsgált és nem észlelt.”

A bíróság indokolása azon Panaszosi fellebbezési kérelem elbírálása vonatkozott, miszerint az eljárásban mint jogszabályi hely, a Ptk. 6:96. §. meghivatkozásra került ugyan a perbeli alperes által, de az elsőfokú ítélet nem az alperes által hivatkozott jóerkölcsbe ütközési jogalapon és indokokkal, nem az általa hivatkozottak szerint, attól kvázi függetlenül, érdemében önmaga által hivatkozott új indokokkal rendelkezve állapította meg a jóerkölcsbe ütközésre alapított semmisséget.

Alperesnek nem volt olyan tartalmú előadása, amelyben a felek közti megbízási szerződés érvényességének, érvényes létrejöttének kérdésére vonatkozóan az elsőfokú ítéletben a 60. pontban összefoglalt indoka a semmisség okaként meghivatkozik. Az ítéletben megállapított semmisségi okot a bíróság észlelte, illetve értelmezte a felek kérelmeitől függetlenül.

Alperes valóban hivatkozott a kereset elleni ellenkérelmében a Ptk. 6:96. §. szerinti jóerkölcsbe ütközésre, de ahhoz teljesen más, az elsőfokú ítélet 60. pontjában összefoglaltakat nem fedő indokolása, előadása társult. Az alperes által előadott okból – lásd az elsőfokú ítélet 45. pontja és 62. pontja, valamint előtte a 39. pontban az alperesi hivatkozási indokok ismertetése - az elsőfokú bíróság a semmisséget nem állapította meg.

A perben előadottakhoz képest érzékelt az elsőfokú bíróság saját hatáskörben az ítélete 46. pontja szerint valamennyi körülmény vizsgálatából összesítve egy általa bonyolult értelmezéssel megállapítható semmisségi okot, mely indokolása, illetve maga az ok a peres eljárás során az ítéletben megállapított formában fel sem merült, az legelőször az ítéletben vált megismerhetővé a felek számára. Ezt az is igazolja, hogy a semmisségi alapok kérdésében bizonyításfelvétel sem történt az eljárásban.

Az elsőfokú ítélet 60. pontja szerint:

„Összegezve a fentieket, a bíróság álláspontja szerint a közpénzzel való gazdálkodás alaptörvényi szinten lefektetett elveit és az ebben a körben érvényesülő általánosan elfogadott erkölcsi normákat sérti az állambáztartás alrendszerébe tartozó jogi személy részéről egy olyan szerződés megkötése, amelynek célja egyéb jogszabályi eszközök útján pénzügyi kötelezettségvállalás nélkül is elérhető, amely határozott időre a rendes felmondás jogának kizárásával létesít bizalmi jogviszonyt olyan helyzetben, amikor bizonytalan, hogy az a törvényes képviselő akinek a részéről a megbízottal szemben a bizalom megvan, mennyi ideig fogja betölteni ezt a pozíciót, amelyet a veszélyhelyzeti rendkívüli felhatalmazás kibaszálása mellett az önkormányzat gazdálkodására vonatkozó valamennyi szabály figyelmen kívül hagyásával kötöttek. Hangsúlyozza a bíróság, hogy az alperes ezen magatartása kizárólag azért vezethet a perbeli szerződés érvénytelenségére, mert annak a tárgya közpénz, közpogyon. Ez az a tényállási elem, amely folytán előtérbe kerülhetnek az általános társadalmi elvárások és közjogi elvek azon magánjogi elvvel szemben, mely szerint saját felelősségéből senki nem szereshet előnyt. Ebben a körben azonban utalni kell arra is, hogy a félperes is tudatában volt a szerződés megkötésekor, hogy az alperes közpénzzel gazdálkodik, amelyhez a szigorú jogszabályi előírások mellett kiemelt társadalmi elvárások is kapcsolódnak.”

Az eljárás során alperes nem hivatkozott arra, hogy a szerződés célja „egyéb jogszabályi eszközök útján pénzügyi kötelezettségvállalás nélkül is elérhető”, nem hivatkozott arra sem, hogy a polgármester bizonytalan helyzete miatt nem volt határozott idejű szerződés köthető és ez lenne az érvénytelenség oka, és bár hivatkozott egyes szabályzatok megszegésére (így a beszerzési szabályzat és az iktatási szabályzat, melyeket aztán a másodfokú ítélet mellőzött), de nem valamennyi szabályzatra, mely szabályzatok alatt a bíróság az elsőfokú ítéletben egyéb részeiben az ellenjegyzés hiányát, illetve a jogi ellenjegyzés hiányát jelölte meg.

Az első fokú bíróság az eljárás során semmiféle információt nem adott arról, hogy a felek kérelmétől eltérő alapokon kíván döntést hozni, arra a feleket nem nyilatkoztatta meg, bizonyítási eljárás nem volt, azaz első alkalommal az ítéletben jelentek meg ezek az információk.

A másodfokú ítélet 11. és 12. pontja ezen fellebbezési kérelem alapján foglalt állást.

A jelen esetben a másodfokú ítélet sem vitatta, hogy az elsőfokú bíróság az általa megállapított semmisségi okot hivatalból érzékelte és állapította meg. A másodfokú ítélet álláspontja szerint erre azért volt lehetőség, mert a bíróság:

- csak megjelölt jogcímhez és jogalaphoz van kötve
- jogi érveléshez nincs kötve
- a megjelölt jogalap keretein belül tetszőlegesen eljárhat.

A bíróság az ítélet álláspontja szerint tehát az alperes által megjelölt jóerkölcsbe ütközés, illetve megjelölt Ptk. 6:96. §. jogszabályi hely alapján, mintegy keretet értelmezendően eljárhatott akként is, hogy a jóerkölcsbe ütközés teljesen más tényeit, teljesen más érveit értékelve, teljesen más indokolással állapítsa meg a jóerkölcsbe ütközés fennálltát.

Álláspontunk szerint érdemében Pp. 7. §. 12. pontja szerinti keresetváltoztatást hajtott végre az elsőfokú bíróság.

„7. § [Értelmező rendelkezések]

12. keresetváltoztatás: ha a fél a keresetével – ideértve a viszontkeresetet és beszámítást is – összefüggésben előadott korábbi

a) jogállításához képest eltérő vagy további érvényesíteni kívánt jogot állít, vagy

b) kérelméhez képest a kérelem, illetve annak valamegy része összecszerűségét vagy tartalmát megváltoztatja, vagy további kérelmet terjeszt elő;”

A bíróság figyelmen kívül hagyta a Pp. 7. §. 8. és 11. pont fogalom meghatározásait:

„8. jogalap: az az anyagi jogi jogszabályi rendelkezés, amely az alanyi jogot közvetlenül keletkeztető tényeket meghatározza és annak alapján az igény támasztására feljogosít;”

„11. keresettel érvényesített jog: az az alanyi jog, amelynek érvényesítését anyagi jogi jogszabály biztosítja;”

Álláspontunk szerint ugyanis a Pp. szerinti jogállítás határozza meg a per kereteit. A jogállítás nem egyenlő azzal, hogy az Alperes megjelölte a Ptk. 6:96. §-át, és az ott nevezett jóerkölcsbe ütközést meghivatkozta, mert a jogállítás része annak bemutatása is, miért tartja fennállónak ezt a kifogást, annak mi az alapja, az miért valósul meg. A jogállítást a maga teljességében kell figyelembe venni.

Abból, hogy az Alperes egy Ptk.-beli jogszabályi helyet megjelölt mint jogalapot, majd a jogszabályi hely elnevezését meghivatkozta kifogásként, nem következik az, hogy ez a jogalappmegjelölés bármely tartalmú jogállítással a bíróság tetszése szerint feltölthető lenne. Alperest ezt az igény támasztására jogosítja, de neki kell meghatározni ezt az igényt, az érvényesítéséről neki kell rendelkeznie, így neki kell azt kifejtenie, indokát adnia, a kapcsolódó tényeket és érveket meghivatkozni. A jelen esetben ez nem történt meg.

A támadott ítélet 11. pontjában tett utaláshoz képest ugyanis a jelen esetben nem csak a jogi érvelésben tér el az ítélet az Alperesi hivatkozástól, de valamennyi hivatkozási elemében, azaz kizárólag a megjelölt jogszabályi hely a közös pontja az Alperesi hivatkozásnak és az ítéletnek.

Mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság átlépett az érdemi döntés korlátain, a támadott ítélet sérti a Pp. 342. §. (1) és (3) bekezdése követelményét.

Az ítélet(ek) nem tartotta fontosnak, illetve a bíróság eljárási akadályának, hogy érdemében más okból kérte az alperes a semmisségi ok megállapítását, mint amit az ítélet megállapított, nem tartotta szükségesnek az igény anyagi jogi alapjának a nevesítését sem.

Panaszos nem a bíróság értékelési tevékenységét teszi panaszra tárgyává, hanem az információadás hiányát, a részvételi joga biztosításának hiányát, a megismerési joga biztosításának hiányát, amelyek a tisztességes eljáráshoz való joga sérelmét eredményezik.

Folytatva a gondolatsort, a Pp. 342. §. által támasztott általános döntési korlátokon túlmenően a semmisség bíróság által hivatalból történő megállapíthatóságára speciális szabályok is vonatkoznak. Panaszos ezen speciális szabályokat is meghivatkozta a fellebbezésében, de a másodfokú ítélet ezeket ugyancsak nem értékelte, nem tárgyalta, azokra nem is reagált.

Ezért az alkotmányjogi panasz fogalmilag sem értelmezhető a bíróság értékelő tevékenységére irányuló felülbírálatként, mert az nem volt, nem is lenne mit felülbírálni.

Panaszos nem vitatta, hogy a Ptk. 6:88. §. (1) bekezdése alapján – illetve 1/2005. (VI.15.) PK vélemény - a bíróság a semmisséget hivatalból észleli. Megjegyzendő, a másodfokú ítélet erre nem is hivatkozott.

Az ítélet azért vezeti le kérelemhez kötöttségi alapon a döntést, mert a hivatalbóli semmisségi ok megállapíthatóságára irányadó speciális feltételek sem állnak fenn. A bíróságot a speciális szabályok is kötötték volna, amit teljes mértékben figyelmen kívül hagyott.

A hivatalbóli észlelésre irányadó speciális szabályt – amit már az elsőfokú ítélet is hivatkozott – a 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 4.a. pontja következőként jelöli meg: „A bíróságnak csak a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján tényként egyértelműen megállapítható, nyilvánvaló semmisséget kell hivatalból észlelnie. A semmisség megállapíthatósága érdekében a bíróság hivatalból bizonyítást nem folytathat le. Ugyanígy hivatalból észlelnie kell a bíróságnak azt is, ha a szerződés nem jött létre.”

A jelen esetben a bíróság nem tényként egyértelműen megállapítható, nem nyilvánvaló semmisséget észlelt hivatalból, hanem bonyolult értelmezéssel vezette le azt. A tartalmi kötöttség azonban akkor is fennáll. Márpedig a jelen esetben a feleknek nem volt olyan tartalmú kérelme és előadása, mint amit a bíróság aztán ítéleti semmisség okaként megállapított.

A hivatalbóli észlelés esetére a 1/2005. (VI.15.) PK véleményben részletesen tárgyaltak szerinti eljárásrend a követendő. A bíróság álláspontunk szerint nem tett eleget az 1/2005. (VI.15.) PK véleményben megfogalmazott elvárásoknak: „Ha eljárása során a bíróság semmisségi ok fennálltát hivatalból észleli, lehetőséget biztosít a feleknek, hogy az érvénytelenség megállapításának esetére vonatkozó érdemi nyilatkozataikat megtebessék, majd a kereseti kérelem és ellenkérelem, illetve a jogorvoslati kérelem és jogorvoslati ellenkérelem korlátaira tekintettel dönt a kereset elutasításáról, illetve az 1959. évi IV. törvény 237. §-ban meghatározott jogkövetkezmények alkalmazásáról.”

A jelen esetben a bíróság - tárgyalási jegyzőkönyvekkel igazolhatóan - nem közölte a Felekkel, hogy az ítélet alapjául meghivatkozott semmisségi ok fennálltát észlelte. A bíróság e körben semmiféle közlést nem tett.

Panaszos, illetve a felek nem tudhatták előre, hogy a bíróság hivatalbóli semmisségi ok fennálltát észlelte. Ez hiány az ügy érdemére hat ki.

Mivel az ítélet alapjául szolgáló semmisségi ok az eljárásban nem került megjelölésre, így a bíróság fel sem hívta nyilatkozat megtételére a feleket, nem kérte nyilatkozatukat a szerződés sorsát illetően.

Az elsőfokú bíróság egyszerűen figyelmen kívül hagyta az itt felhívott PK véleményeket, és ezt a támadott ítélet is elfogadta, sőt e körben a Panaszosi fellebbezési előadásokat sem kezelte le.

„6. § [A bíróság közrehatási tevékenysége]

A bíróság a perkonzentráció érvényesülése érdekében az e törvényben meghatározott módon és eszközökkel hozzájárul ahhoz, hogy a felek eljárási kötelezettségeiket teljesíthessék.”

A bíróság nem léphet a felek helyébe, nem rendezheti kéretlenül, a felek bevonása nélkül a felek jogviszonyát. Ez következik a Ptk. 6:108. §. (1) bekezdése előírásából, amit az eljárásban a bíróság nem tartott be:

„6:108. § [Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása]

(1) Érvénytelen szerződésre jogosultságot alapítani és a szerződés teljesítését követelni nem lehet. Az érvénytelenség további jogkövetkezményeit a bíróság a fél erre irányuló kérelme alapján - az elévülés és az elbirtoklás határai között - alkalmazza.”

Ez vonatkozik az ítéletben alkalmazott jogkövetkezmény kéretlen alkalmazására is, mely tekintetben a Ptk. 6:108. §. (3) bekezdése rendelkezik:

„(3) A bíróság az érvénytelenség jogkövetkezményeiről a fél kérelmétől eltérő módon is rendelkezhet; nem alkalmazhat azonban olyan megoldást, amely ellen mindegyik fél tiltakozik.”

Mivel a feleknek erre nézve nem volt kérelme (információ hiányában nem is lehetett), így az eltérés sem vizsgálható, illetve mivel a jogszabályban nevezett tiltakozás lehetősége sem került biztosításra, így az alkalmazott megoldás előfeltétele nem teljesült. Panaszos rendelkezési jogát jogszerűtlenül elvonta a bíróság.

Lényes, hogy a más érvénytelenségi ok miatti kérelemmel – akár még azonos jogcím mellett sem - kapcsolatos nyilatkozatokkal nem váltható ki a bíróság által megállapított semmisségi ok esete, azokkal a hiánnyal a bíróság nem tölthette ki, nem pótolhatta.

Álláspontunk szerint a bíróság súlyos, az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértések sorát követte el, így figyelmen kívül hagyta mind a 2/2010. (VI.28.) PK vélemény, mind a 1/2005. (VI.15.) PK vélemény előírásait, mindezzel sértve az eljárás tisztességes voltát.

A Kúria a Pfv.VI.20.884/2023/2. számú végzése 35. és 38. pontjaiban a felülvizsgálat engedélyezés visszautasítása okaként röviden elintézve a kérdést az elvi jelentőségű jogkérdés hiányát, és kis részében annak hiányát jelölte meg, hogy szerinte nem kellően került bemutatásra a jogkérdésben való állásfoglalás milyen hatással van a jogerős ítéletre.

A törvényben garantált részvételi jog biztosításának hiánya, a meghallgatáshoz való jog elvonása, a bíróság által eljárás részévé tett információk illetve bírósági álláspont megismerhetőségének hiánya, a felek nyilatkozataitól való eltérés megismerhetőségének hiánya a tisztességes eljárás Alaptörvényben védett elvét érti.

Az, hogy a jelen esetben meglepetésdöntés született, ellentétben áll az Alaptörvény tisztességes eljárást biztosító rendelkezésével.

A tisztességes eljárás követelménye körében a panaszomban fentebb kifejtett az Alaptörvényi és alkotmányossági hivatkozásokat azok repetitív megismétlése nélkül kérem a jelen pontnál is alkalmazandóan figyelembe venni legyenek szívesek.

V. Sérül az Alaptörvény XXVIII. cikk tisztességes eljárás elve: *„(1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.*”

A bíróság eljárása nem felelt meg sem a tisztességes eljárás (fair trial), sem a meghallgatáshoz való jog (right to be heard) követelményének. Álláspontunk szerint a jelen esetben fennáll az Alkotmánybíróság több döntésében megfogalmazott azon helyzet, miszerint: „Mindex még akkor is sérti a tisztességes eljárásból való jogot, ha a bíróság döntés egyébként helyesnek látszó következtetést tartalmaz. A feleknek ugyanis az esetben is lehetőséget kell kapniuk egy tisztességes eljárásban arra, hogy tény és jogelőadásait az adott kérdésre vonatkozóan megtehessék. Különösen szembeeső ugyanakkor a tisztességes eljárás követelményének sérelme akkor, ha a meglepetés erejével meghozott, a semmiből előkerülő kérdésre alapozott döntés egy nyilvánvalóan téves jogi következtetésen nyugszik...”

A jelen pontban a másodfokú ítélet 22. pontjában írt „*csupán az ügy eldöntése szempontjából releváns tényeket rögzítette*” kategória kérdése tekintetében hivatkozom a tisztességes eljárásból való alapjog megsértésére. Bár a jelen kérdés is a pártatlanság látszata elvesztése fentebb már tárgyalt problémáját erősíti, e helyütt a tisztességes eljárás szempontjából terjesztem elő a panaszomat.

Az elsőfokú ítélet indokolása első három pontja a következő volt:

„[1] 1998. óta vezette polgármesterként Mohács városát [REDACTED] aki utoljára a 2014. október 12-én megtartott önkormányzati választások során a polgármesteri tisztségét a FIDESZ-Magyar Polgári Szövetség - Keresztény Demokrata Néppárt jelölő szervezetek támogatásával nyerte el. A 2019. évben kiírt helyi önkormányzati választásokon [REDACTED] méltatlan polgármester jelöltként indult, ugyanazon jelölő szervezetek támogatásával, mint 2014-ben. Egyetlen ellenfele [REDACTED] volt polgármesterjelöltként, akít a Magyar Szocialista Párt támogatott jelölőszervezetként.”

„[2] Tekintettel arra, hogy az önkormányzati választások előtt, de már a jelölések leadása után [REDACTED] elhunyt, Mohács város polgármesteri posztjára egyetlen jelöltként [REDACTED] indult, akít 2019. október 13. napján megtartott helyhatósági választáson polgármesterre választottak. A választás során 1867 támogató szavazatot kapott, míg 4076 választópolgár érvénytelenül szavazott.”

„[3] A helyhatósági választás eredményeképpen megalakuló képviselőtestületbe a [REDACTED] s jelölő FIDESZ-KDNP támogatásával 8 képviselőtestületi tag, míg a polgármesteren kívül 3 ellenzékinek számító képviselő testületi tag került be. A képviselőtestület alakuló ülésén a FIDESZKDNP jelölőszervezet városi elnöke, egyben képviselőtestületi tag, [REDACTED] kinyilvánította, hogy a kialakult helyzetre tekintettel a jogszabályban foglalt hat hónap elteltével szeretnék a képviselőtestületet felosztatni, új helyhatósági választások kiírása és új polgármester megválasztása érdekében.”

Felperes a fellebbezésében erre vonatkozóan a következőt adta elő:

„Az ítélet már az 1., a 2. és a 3. pontjában olyan politikai adatokat vesz fel a tényállásba, amelyek nem voltak sem ilyen pontosságú és adattartalmú hivatkozások az eljárásban, sem más adatként sem kerültek be az eljárásba. Ezt követően az ítélet lényegében arra a gondolatmenetre épül, hogy [REDACTED] polgármester úgy is meg fog bukni a következő választáson, ami nemsokára itt van, miért köt mégis akkor ilyen hosszú határozott idejű szerződést.

A bíróság bukási várománya ebben a mondatban kézzelfogható: „...ennek a lehetősége mindenképpen fennállt, figyelembe véve a korábbi választás eredményét és a képviselőtestület nyilatkozatát”. A bíróság predestinálta a választás várható eredményét, szerinte [REDACTED] bukni kellett, és ezt neki is tudnia kellett.

A politikai választott tisztségek velejárója, hogy mindig lesznek ellenérdekű felek, mindig lesznek akik nyilatkozatokat tesznek, de sajátossága az is, hogy sem a korábbi választások eredményéből, sem az aktuális közhangulatból nem következnek a következő választás eredménye. Ilyet a bíróság sem jósolhat meg semmilyen

szintén sem. Ha ilyet tesz a bíróság, az külső személyek számára politikai állásfoglalásként jelenik meg. Márpedig az ítélet szövegezése bárhogy is pubitja az ítéleti üzenetet megfogalmazásával, egyértelműen azt mondja ki, az a polgármester akinek a népszerűsége éppen alacsony, az ellenzéke erős, erre tekintettel kell szerződést kössön, hiszen bukni fog, neki a bukásra kell készülnie.”

A másodfokú ítélet aztán a 14. pontja első franciabekezdésében éppen az elsőfokú ítélet ezen pontjaira alapítva határozta meg a jóerkölcsbe ütközés egyik alapját. A kérdésnek tehát az ügy érdemére kiható jelentősége van.

A másodfokú ítélet a 22. pontjában adott magyarázatot röviden a fellebbezés hivatkozására. Az ítélet ezen pontja szerint:

„Téves volt tehát az a feltevés, hogy az elsőfokú bíróság politikai állásfoglalást tett volna az ítéletben, az elsőfokú bíróság csupán az ügy eldöntése szempontjából releváns tényeket rögzítette, a jó erkölcsbe ütközés során ugyanis vizsgálni kellett a fentiek szerint a szerződéskötés körülményeit is, így többek között azt, hogy az alperes képviseletében eljáró személy egyáltalán hogyan, milyen körülmények között került abba a helyzetbe, hogy jogosult legyen szerződés megkötésére, csak így – a megválasztását eredményező körülmények ismeretében – lehetett állást foglalni arról (pl.), hogy a hosszabb távú elköteleződést eredményező szerződés megkötése a részéről a társadalom rosszallását fejezi-e ki vagy sem.”

Jelen pontban nem arra kívánom felhívni a figyelmet, hogy a bíróság – a felek értesítése és bármiféle információadás nélkül – maga szerez be adatokat az ítélete alátámasztása érdekében, hogy a bíróság ismeretlen forrásból származó, a per tárgyát nem képező, annak részévé nem emelt adatokra alapította az elsőfokú ítéletét, amit a másodfokú ítélet „*csupán az ügy eldöntése szempontjából releváns tények rögzítése*”-ként értékelt.

A bíróságnak nincs arra jogszerű lehetősége, hogy a felek által eljárás részévé nem tett információkat, a felek tájékoztatása nélkül önkényesen az eljárásba, ráadásul az ítéletbe, minden előzmény nélkül beemelje, majd erre konkrétan az ítélet a jóerkölcsbe ütközés egyik indokaként, alapjaként hivatkozzon.

Álláspontom szerint az ítélet által képviselt és érvényesített álláspont az alábbiak szerint sérti Panaszos – és mindenki más – viszonylatában a tisztességes eljárás alapkövetelményét:

Alaptörvény XXVIII. cikk tisztességes eljárás elve:

„(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

A Pp. 2. §. (2) bekezdése:

„(2) A bíróság - törvény eltérő rendelkezése hiányában - a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van.”

A Pp. 4. §. (2) bekezdése:

„(2) A perben jelentős tények állítása, és az alátámasztásukra szolgáló bizonyítékok rendelkezésre bocsátása – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a feleket terheli.”

A perben az elsőfokú ítélet 1-3 pontjaiban felvett tények állítása és bizonyítása, a kapcsolódó bizonyítékok rendelkezésre bocsátása az alperest terhelte volna. A bíróság az alperes szerepét jogszerűen nem vehette volna át. A másodfokú ítélet azon állítása, hogy itt csak releváns tények kerültek volna rögzítésre önmagában is a tisztességes eljárás alapelvét sérti.

A bírói önkényt mutatja, hogy csak részlegesen tette az ítélet részévé az ismeretlen forrásból származó információkat, hiszen per tárgyát képező szerződés megkötése időpontjában a képviselőtestület egy képviselőcsoportja feloszlási szándékának relevanciája nem volt, mert a veszélyhelyzet miatt a feloszlásra jogszerű lehetőség nem is volt. Az ítéletben nevezett hat hónapos szabály tehát nem is volt érvényes ezen időszakra. A veszélyhelyzet bizonytalan ideig történő fennállása miatt konkrét várható feloszlási időponttal nem lehetett számolni, a veszélyhelyzet ideje mindazonáltal távoli jövőbe vezetett a szerződéskötés időpontjában.

Sajnos az ítéleti tényállás a jelen eljárásban már nem vitatható, nem tisztázható, de ha tisztázható lenne, akkor ténybelileg az lenne látható, hogy az ítéletben állítotthoz képest a szerződéskötést követően 2020. június hó 18. napján kezdeményezte az ítéletben nevezett személy, [REDACTED] a feloszlást, de akkor sem a FIDESZ-KDNP frakció és annak 8 tagja, hanem „csak” 3 képviselőtársával együtt.

Mindaz teljesen más idő-spektrumba helyezi az ítélet gondolatmenetét, az előzményeket. Így válik értelmetlenné a támadott ítélet 14. pontja első franciabekezdése állítása is, miszerint a szerződéskötéskor (azaz 2020.05.07.-én előre ismerte a polgármester a 2020.06.18. napján közölteket, de ha az eredeti választás 2019. október 13. napjához képest számította volna a határidőt az ítélet, akkor a hat hónap 2020. április 13. napján letelt, azaz sehogy sem jön ki a bírósági hivatkozás időszaka), ismerte a sajátos hat hónapos körülményt (veszélyhelyzet miatt nem lehetett ezt a szabályt alkalmazni, feloszlási tilalom volt), képviselőtestület szándékát ismerte (ehhez képest egyetlen frakcióról van szó), 11 fős testületből 8 FIDESZ-KDNP tag amivel az ítélet a testületi többséget érzékelteti (melyhez képest mindössze 4 fő nyilvánította ki a feloszlási szándékot, ami jelentős kisebbség).

Az alkotmányjogi panasz szempontjából mindazonáltal Panaszos arra tud hivatkozni, hogy Alaptörvénysértő az a megoldás, hogy a bíróság ismeretlen forrásból származó, ellenőrizhetetlen, illetve félinformációkat tesz önkényesen, minden előzmény nélkül az ítélet részévé, arra a döntést érdemében alapítja, ezen adatok kapcsán a felek, így Panaszos számára a részvételi, reagálási, megismerési jogokat nem biztosítja. Mindezen jogkorlátozás, a meglepetésdöntés alapvetően hatott ki mind az ítéletre, mind a Panaszos tisztességes eljáráshoz való joga megsértésére.

A másodfokú bíróság azonban ezt a jogsértést álláspontom szerint lényegében bagatellizálni igyekezett. A Kúria végzése pedig szokásosan nem tartotta elvi jelentőségűnek a kérdést.

Az ítélet 22. pontja szerinti „*releváns tények rögzítése helyett*” valójában ismeretlen forrásból származó, a valóságnak meg nem felelő, jogilag is nyilvánvalóan lehetetlen, sorozatban téves adatok ítéleti felvétele történt. A támadott ítélet nem vonhatta volna le a logika szabályai szerint azt a következtetést, hogy itt csupán „*releváns tények rögzítése*” történt.

Ezért lett volna fontos, hogy a bíróság megjelölje az ítéleti hivatkozása alapját, az azt alátámasztó bizonyítékot az eljárás során, mert akkor a hivatkozásai iratellenes volta is tisztázható lett volna. Így meg az látszik, hogy csak feltételezhetően téves médiahírek alapján, újságcikkszintű pontosságú ítéleti tényállásra alapul az ítélet, mind tényállásfelvétel, mind az abból levont következtetések alapjaként.

Az, hogy valamilyen újságcikkből vette át az ítélet az indokolása adatait abból következtethető, hogy a www.valasztas.hu adatai szerint egyébként 38,92%-os nagyon alacsony választási részvétel mellett valóban 1867 támogató szavazatot kapott a polgármester, de a 4076 érvénytelen szavazat a teljes érvénytelen szavazatok száma, azaz valamennyi szavazóköré és valamennyi képviselő esetében leadott szavazatoké, és nem a polgármesteré. Márpedig az ítéletben is látható hatásvadász ténycsoportosítás kizárólag sajtótermékekben jelent meg ilyen módon.

Ennyi erővel a bíróság akár úgy is rögzíthette volna az ítéletben, hogy 1867 fő szavazott a polgármesterre, a szavazók 61,08%-a, azaz 9400 ember, akik nem szavaztak, meg nem szavaztak ellene, azaz támogatták, ami nyilvánvaló többség. Tisztelettel ezzel csak az ítélet gondolatmenete problémájára, kirívó okszerűtlenségére, önkényességére szerettem volna felhívni a figyelmet.

A Pp. 263. §. (1) bekezdése:

„263. § [A tényállás szabad megállapításának elve]

(1) A bíróság a perben - törvény eltérő rendelkezése hiányában - alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint minden bizonyítékot, amely a tényállás megállapítására alkalmas.”

A tényállást a bíróság nem alapíthatta volna a peranyag részévé nem tett tényekre, körülményekre.

A Pp. 266. §. (2) és (4) bekezdése:

„266. § [Bizonyítás nélkül megállapítható tények]

(2) A bíróság az általa köztudomásúnak tekintett és az olyan tényeket, amelyekről hivatalos tudomása van, akkor is figyelembe veszi, ha azokra a felek nem hivatkoztak.

(4) A bíróság tájékoztatja a feleket a (2) és (3) bekezdés alapján hivatalból figyelembe vett tényekről. A (2) és (3) bekezdésben foglalt esetekben – törvény eltérő rendelkezése hiányában – ellenbizonyításnak van helye.”

Az ítélet nem hivatkozott arra, hogy az általa ítélet részévé tett információk köztudomásúak lennének, vagy hivatalból venné azokat figyelembe a bíróság, miként erről nem is tájékoztatta a bíróság az eljárás során a feleket. Az adatok valótlán volta mindazonáltal rámutat arra, hogy köztudomású tényekről nem is lehet szó.

A Pp. 342. §. (1) és (3) bekezdése: „[Az érdemi döntés korlátai]

(1) Az érdemi döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, az ellenkérelmen és a beszámítási kérelmen. Ez a szabály a főkövetelés járulékaire is irányadó.

(3) Törvény eltérő rendelkezése hiányában az érdemi döntés nem terjedhet ki olyan jogra, amelyet a fél a perben nem állított.”

A Pp. 346. §. (4) és (5) bekezdése:

„346. § [Az ítélet tartalma]

(4) Az indokolás a bíróság által megállapított tényeket, a feleknek a per tárgyára vonatkozó kérelmét, illetve nyilatkozatát és azok alapjának rövid ismertetését, az érdemi rendelkezés tartalmára történő utalást, továbbá a jogi indokolást tartalmazza.

(5) A jogi indokolás tartalmazza az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését, a megállapított tényekre vonatkozó bizonyítékokat azokkal a körülményekkel együtt, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, a tények megállapításának egyéb körülményeit, továbbá azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság valamely tényállítást nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a feljánlott bizonyítást mellőzte. A jogi indokolás tartalmazza azokat az okokat is, amelyek miatt a bíróság jogkérdésben eltért a Kúriának a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától (a továbbiakban: a Kúria közzétett határozata), vagy az arra irányuló indítványt elutasította.”

A bíróság teljesen önkényesen tett a per részét nem képező „adatokat” a per részévé, mely messze túlmegy a releváns tények rögzítésén. Mindezt „meglepetésként” az ítéletben közölte először, a felek mindenfajta előzetes tájékoztatása nélkül.

Felek így nem csak nem kerültek meghallgatásra az ítélet egyik alapjaként hivatkozott körben, de ezzel kapcsolatban semmiféle részvételi, megismerési, reagálási joguk nem került biztosításra, érdemében a fejük felett, tőlük függetlenül hozott döntést a bíróság. Tisztességes eljárás mellett a feleknek, így Panaszosnak lehetőséget kellett volna biztosítani arra, hogy az adott kérdésben tény és jogelődásaikat az adott kérdésre vonatkozóan megtehessék.

A jelen esetben a meglepetés erejével hozott döntés, a semmiből előkerülő érvekre, adatokra hivatkozik, melyeket nyilvánvalóan önkényesen, összefüggéseikből kiragadva használ fel az ítélet, azokat önkényesen tovább magyarázva, úgy, hogy valójában az adatok forrása sem ismert, hitelessége sem került tisztázásra, ugyanakkor azok a hivatalos szervek által közzétett adatoknak tényszerűen ellentmondanak.

Az eljárás, illetve az ítélet ezen megoldása ellentétben áll az Alaptörvény tisztességes eljárást biztosító rendelkezésével.

A tisztességes eljárás követelménye körében a panaszomban fentebb kifejtett az Alaptörvényi és alkotmányossági hivatkozásokat azok repetitív megismétlése nélkül kérem a jelen pontnál is alkalmazandóan figyelembe venni legyenek szívesek.

* * *

Mellékletek:

- F/1. meghatalmazás
- F/2. Kúria Pfv.VI.20.884/2023/2. számú végzése
- F/3. felülvizsgálati kérelem
- F/4. felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem
- F/5. Pécsi Törvényszék 1.Gf.20.096/2023/7. számú ítélete
- F/6. Pécsi Járásbíróság 3.G.20.831/2021/29. számú ítélete

Az Abtv. 52. § (4) bekezdése értelmében az alkotmánybíróági eljárás feltételeinek fennállását a Panaszos megfelelően igazolta, amelynek következtében tisztelettel kérem panaszom tárgyában való eljárásukat.

Tisztelettel:

Dr. Potocsár Enikő

dr. Potocsár Enikő
ügyvéd
Panaszos képviselőként